

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
"WhatsApp"
hesablarına
hücumlar
artıb - rəsmi
xəbərdarlıq

yazısı səh.2-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 30 oktyabr 2025-ci il Cümə axşamı № 197 (8807) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Dilə qayğı adı altında Cənubi Qafqaza həmlə

Moskvanın yeni
"humanitar" layihəsi
Azərbaycana nə
vəd edir?

yazısı səh.8-də

Erməni kilsəsi Azərbaycana qarşı: qapı-qapı düşüb...

yazısı səh.4-də

ABŞ öz "düzəliş"inə düzəliş etdi, AŞ PA isə yola gəlmir - Bakının tələbi

yazısı səh.6-da

Ermənistanın ordu ilə bağlı 300 milyonluq "jesti"

yazısı səh.7-də

Belçikalı nazirdən şok hədə: "Moskvanı xəritədən siləcəyik"

yazısı səh.4-də

Paşinyan erkən seçkilərə gedir? - maraqlı gəlişmə

yazısı səh.9-da

Tehrana "dəhliz pisliyi" - İrəvan Bakını seçdi

yazısı səh.12-də

Duzdağda fəhlələri kim ayağa qaldırır - təfərrüat

yazısı səh.13-də

Azərbaycan təhsilində "Batka" modeli

yazısı səh.15-də

Oturaq həyat tərzini gənc nəslə belə məhv edir - valideynlər də oxusun

yazısı səh.11-də

BAKİ İRƏVANA BU GÜZƏŞTİ DƏ EDƏ BİLƏR

3 + 3 formatında görüşün yeri ilə bağlı
kritik müzakirələr; Azərbaycandan
Ermənistan kim gedəcək? - reaksiya

yazısı səh.7-də

Milyonlarla borcu olan qurumlar

Onlar dövlətə borclarını qaytarmağa
tələsmirlər, səbəb nədir?

yazısı səh.10-da

Adnan Əhmədov

**Adnan işinə
görə çətinə
düşən 32 uşaq
- müəmma**

yazısı səh.13-də

**Tokayevin
Trampdan
Bakı ilə
bağlı xahişi**

yazısı səh.9-da

**Pezeşkiyandan
Xankəndi
açıqlaması,
Azərbaycan
dili vədi**

yazısı səh.14-də

İlham Əliyevin Serbiyaya səfəri gözlənilir

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Serbiyaya səfəri gözlənilir.

Modern.az-ın xəbərinə görə, bunu jurnalistlərə açıqlamasında Serbiya Milli Assambleyanın sədr müavini Covan Canciç deyib.

“Prezident İlham Əliyevin səfərinin baş tutacağını gözləyirik. Bundan sonra Serbiya Prezidenti Vuçiç də Azərbaycana səfər edəcək”, - deyər Serbiya Milli Assambleyanın sədr müavini Covan Canciç bildirib.

Binədə kişi dəm qazından ölüb

Suraxanı rayonunda 49 yaşlı kişi dəm qazından boğularaq ölüb.

APA xəbər verir ki, hadisə oktyabrın 28-də qeydə alınıb. 1976-cı il təvəllüdlü Nəsimi Tarverdiyev yaşadığı Binə qəsəbəsindəki evin hamamında dəm qazından zəhərlənərək ölüb. Araşdırma aparılır.

Ombudsman azərbaycanlıların həbsinə reaksiya verdi

Azərbaycanın İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkili (Ombudsman) Səbinə Əliyeva son günlər Monteneqronun paytaxtı Podqoritsa şəhərində bir sıra Azərbaycan vətəndaşının saxlanılması ilə bağlı Monteneqro Ombudsmanı Siniša Bjekoviçə məktub ünvanlayıb.

Bu barədə Ombudsmanın mətbuat xidmətindən məlumat verilib.

Müvəkkil monteneqrolu həmkarına müraciət edərək, məsələni öz nəzarətinə götürməsinə və hazırda həbsdə olan Azərbaycan vətəndaşlarının hüquqlarının Monteneqronun milli qanunvericiliyinə, habelə beynəlxalq insan hüquqları öhdəliklərinə uyğun şəkildə müdafiəsinin təmin edilməsini xahiş edib.

Ombudsman saxlanılan şəxslərin təqsirsizlik prezumpsiyası, hüquqi yardıma çatım və tərcüməçidən istifadə hüquqlarının təmininin vacibliyini vurğulayıb.

Səbinə Əliyeva həmçinin beynəlxalq sənədlərdə təsbit olunmuş bərabərlik və ayrı-seçkiliyə yol verilməməsi prinsiplərinə uyğun olaraq, etnik, milli və ya dini zəmində hər hansı bir ayrı-seçkiliyin, nifrət dolu çıxışların və ya düşmənçilik münasibətlərinin qarşısının alınmasının vacibliyini də vurğulayıb.

Peskov Bakıda həbsdə olanlardan danışdı

“Rusiya və Azərbaycan müxtəlif səviyyələrdə səylə işləyirlər və iki ölkə arasında dialoq davam edir”.

“Unikal” xəbər verir ki, bunu Rusiya Prezidentinin mətbuat katibi Dmitri Peskov jurnalistlərin “Bakıda saxlanılan rusların azad edilməsi” ilə bağlı sualı cavablandırarkən deyib.

“Hazırda ciddi iş gedir. Biz dialoqumuzu davam etdiririk”, - o qeyd edib. Qeyd edək ki, Bakıda rus vətəndaşları Daxili İşlər Nazirliyinin İrandan narkotik vasitələrin tranziti, dövryyəsi və kiberdöhdüzlüqlə bağlı keçirdiyi əməliyyat nəticəsində saxlanılıblar.

Abşeronda kişinin boğazını kəsdi

Abşeronda 35 yaşlı kişinin boğazını kəsməklə qətlə yetirməkdə təqsirləndirilən İlkin Novruzovun cinayət işi üzrə məhkəmənin yekun prosesi keçirilib.

APA xəbər verir ki, Sumqayıt Ağır Cinayətlər Məhkəməsində hakim Aynur Rzayevanın sədrliyi ilə keçirilən prosesdə hökm oxunub.

Hökmə əsasən, ilkin Novruzov 17 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilib.

Qeyd edək ki, hadisə mayın 16-da Abşeron rayonunun Xırdalan şəhərində baş verib. Belə ki, 1990-cı il təvəllüdlü Heybət Mahir oğlu Quliyevin boğazı kəsilərək qətlə yetirilməsi barədə polisə məlumat daxil olub. Cinayət əməlini törətməkdə şübhəli bilinən 1998-ci il təvəllüdlü İlkin Novruzov saxlanılıb. İddialara görə, qətl hadisəsinin baş verməsinə səbəb 8 manat borc üstündə başlayan mübahisə olub.

Faktla bağlı Abşeron Rayon Prokurorluğunda cinayət işi açılıb. İlkin Novruzova Cinayət Məcəlləsinin 120.2.2-ci (xuliqanlıq niyyəti ilə adam öldürmə) maddəsi ilə yekun ittiham elan olunub.

“WhatsApp” hesablarına hücumlar artıb - rəsmi xəbərdarlıq

Son dövrlərdə bilinməyən və ya tanış kimi görünən nömrələrdən göndərilən şübhəli keçidlərə daxil olmaq nəticəsində “WhatsApp” istifadəçilərinin hesablarına icazəsiz giriş cəhdləri artıb. Bu barədə Elektron Təhlükəsizlik Xidmətindən bildirilib.

Məlumata görə, kiberdöhdüzlər bu üsuldən istifadə edərək vətəndaşlara SMS vasitəsilə göndərilən təsdiqləmə (OTP) kodlarını ələ keçirməyə çalışırlar. Bu kodlar paylaşıldığı halda istifadəçilərin “WhatsApp” hesabları oğurlanır. Daha sonra onların adından yaxınlarına saxta mesajlar göndərilir. Beləliklə, həmin şəxslərin maliyyə vəsaiti

və şəxsi məlumatlarının ələ keçirilməsinə cəhdlər edilir.

ETX vətəndaşlara bu kimi hallara qarşı diqqətli olmağı, həmçinin hesablarının qorunması üçün aşağıdakı təhlükəsizlik tədbirlərini görməyi tövsiyə edir:

*Tanımadığınız nömrələrdən gələn linkləri açmayın.

*Təbiiqləri yalnız rəsmi mənbələrdən yükləyin.

*OTP və təsdiqləmə kodlarını heç kəsə bölüşməyin.

*Tətbiq ayarlarında ikimərhələli təsdiqləmə funksiyasını aktivləşdirin.

*Şübhəli hallarla rastlaşdıqda tətbiqin dəstək xidmətinə müraciət edin.

*Profil məlumatlarını (son görünmə, profil fotosu, status və s.) yalnız kontaktlarınıza görünəcək şəkildə məhdudlaşdırın.

*Yaxınlarınızı, xüsusilə yaşlı və texnologiyadan az istifadə edən şəxsləri belə döldüzlər barədə məlumatlandırın.

Bakıda döldüzlük edənlər saxlanıldı

İnsanları xaricdə işə düzəltmək vədi ilə aldanan şəxslər saxlanılıblar. Bu barədə Daxili İşlər Nazirliyi məlumat yayıb.

Qeyd olunub ki, Nəsimi Rayon Polis İdarəsinin 22-ci Polis Şöbəsinin əməkdaşları insanları xaricdə işə düzəltmək adı altında döldüzlük edərək aldatmaqda şübhəli bilinən 26 yaşlı Yusif Abdullayev və 24 yaşlı Emil Malayevi saxlayıblar.

Araşdırmalarla müəyyən edilib ki, saxlanılan şəxslər Nəsimi rayonu ərazisində yerləşən ticarət mərkəzlərinin birində ofis icarəyə götürərək xaricdə iş elanları verməyə başlayıblar. Onlar zərərçəkənləri Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Kanada və Avropa ölkələrində müxtəlif vəzifələrdə işlə təmin edəcəkləri vədini verərək aldadıblar.

Y.Abdullayev və E.Malayev bu yolla 20-dən çox zərərçəkənin müxtəlif məbləğlərdə pul vəsaitlərini ələ keçiriblər. Faktlarla bağlı Nəsimi RPI-də döldüzlük maddəsi ilə cinayət işi başlanılıb, araşdırmalar davam etdirilir.

Bu gün yağış yağacaq

Oktyabrın 30-da gözlənilən hava proqnozu açıqlanıb. Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən verilən xəbərə görə, Bakıda və Abşeron yarımadasında havanın dəyişkən buludlu olacağı, arabir tutulacağı, 29-dan 30-na keçən gecə və şəhər bəzi yerlərdə yağış yağacağı gözlənilir. Güclü şimal qərb küləyi günün ikinci yarısında mülayimləşəcək.

Havanın temperaturu gecə 12-14, gündüz 15-18 dərəcə isti olacaq. Atmosfer təzyiqi 762 mm civə sütunundan 770 mm civə sütununa yüksələcək. Nisbi rütubət gecə 70-75%, gündüz 55-60% təşkil edəcək.

Azərbaycanın rayonlarında bəzi yerlərdə arabir yağış yağacağı, şimşək çaxacağı gözlənilir. Ayrı-ayrı yerlərdə yağışın leysan xarakterli intensiv olacağı, dolu düşəcəyi, dağlıq ərazilərdə qar yağacağı ehtimalı var. Axşam yağıntılar tədricən kəsiləcək. Bəzi yerlərdə arabir duman olacaq. Qərb küləyi ayrı-ayrı yerlərdə arabir güclənəcək.

Havanın temperaturu gecə 10-14, gündüz 16-20, dağlarda gecə 1-5, gündüz 5-9 dərəcə isti olacaq.

Xıdırlıda 91 ailəyə mənzil verildi

Prezident İlham Əliyevin tapşırığına uyğun olaraq, “Böyük Qayıdış” proqramı çərçivəsində keçmiş məcburi köçkünlərin işğaldan azad edilmiş ərazilərə qayıdışı davam edir. Oktyabrın 29-da yola salınan növbəti köç karvanı Ağdam rayonunun Xıdırlı kəndinə çatıb.

Modern.az xəbər verir ki, uzun illərin həsrətindən sonra daha 91 ailə olmaqla, 366 nəfər Ağdam sakini doğma yurduna qovuşub.

Ailələrə evlərinin açarlarının təqdim edilməsi mərasimində Ağdam, Füzuli və Xocavənd rayonlarında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəliyinin, Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinin nümayəndələri iştirak ediblər.

Doğma yurda qayıdan sakinlər hərtərəfli dövlət qayğısı ilə əhatə olunduqlarına görə Prezident İlham Əliyevə və birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevaya təşəkkür ediblər. Onlar həmçinin torpaqlarımızı işğaldan azad edən rəşadətli Azərbaycan Ordusuna, qəhrəman əsgər və zabitlərimizə minnətdarlıqlarını bildirib, bu yolda canlarından keçən şəhidlərimizə rəhmət diləyiblər.

Qeyd edək ki, hazırda Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda oraya köçürülən keçmiş məcburi köçkünlərlə yanaşı, bu bölgədə aparılan layihələrin icrasında çalışan, ayrı-ayrı dövlət qurumlarının yerli bölmələrində xidməti vəzifələrini yerinə yetirən, yenidən fəaliyyətə başlamış səhiyyə, təhsil, mədəniyyət, turizm, sənaye, energetika müəssisələrində işləyən, həmçinin təhsil alan tələbələr də daxil olmaqla, ümumilikdə, 50 mindən çox insan yaşayır.

Astarada 17 yaşlı qız toy gecəsi ölüb

Astarada dünənə toyu olan 17 yaşlı qız ölüb. APA-nın cənub bürosunun verdiyi xəbərə görə, Astarada rayon sakini 2008-ci il təvəllüdlü Ə.İ.-nin Deqədi kəndində şadlıq sarayında toyu olub.

Toydan sonra o, özünü pis hiss edib və təcili olaraq Astarada rayon mərkəzi xəstəxanasına hospitalizasiya olunub. Həkimlərin səylərinə baxmayaraq, onu xilas etmək mümkün olmayıb. Ə.İ.-nin hamilə olduğu bildirilir. Faktla bağlı rayon prokurorluğunda araşdırma aparılır.

Ermenistanın iqtisadiyyat naziri Gevork Papoyanın son açıqlaması diqqət çəkib. Nazir ilk dəfə açıq şəkildə bildirib ki, Ermənistan Azərbaycanla mal idarəsində maraqlıdır və bu istiqamətdə praktiki addımlar atmaq niyyətindədir.

arasında qarşılıqlı faydalı ticarət əlaqələrinin qurulması hər iki tərəf üçün iqtisadi səmərə gətirə bilər.

Nazir əlavə edib ki, bu mövzuya elmi əsasla yanaşmaq məqsədilə o, həmkarı ilə birlikdə Azərbaycan-Ermənistan ticarət perspektivləri mövzusunda məqalə hazırlayıb. Sənəd yaxın vaxtlarda beynəlxalq elmi jurnallardan

vat.com-a danışıb.

İqtisadçı qeyd edib ki, Azərbaycanla Ermənistan arasında ticarət münasibətlərinin tam şəkildə bərpası üçün hələlik tranzit əlaqələrin bərpa olunması mümkündür: "İlkin olaraq, Qazaxıstandan Azərbaycan üzərindən Ermənistanla ticarət əlaqələrinin bərpası üçün Azərbaycan burada mühüm rol oynaya bilər."

qədər ticarət əlaqələri mövcud ola bilər".

İqtisadçı qeyd edib ki, Ermənistan Azərbaycanla ticarət əlaqələri bərpa edə bilər: "Bu, onlar üçün çox böyük ehtiyacdır, çünki ciddi asılılıqları həm Rusiyadan, həm də İrandan gəlir. Bu asılılığı azaltmaq üçün Azərbaycan burada mühüm rol oynaya bilər."

Paşinyan "şoko-terapiya"ya başladı - kilsə və revanşistlər panikada

Ermenistanda parlament seçkilərinin qabağa çəkilməsi barədə xəbərlər artıb. Yerli media yazır ki, seçkilərə 8 ay qalmış (iyun, 2026) indidən hakim partiya seçki qərarı rəhbərinin və təşviqat üzrə müavinin təyin olunması məz bəz bəz xəbər verir.

Belədirsə, deməli, Bakının çoxdan gözlədiyi konstitusiyaya dəyişikliyi ilə bağlı referendum və sülh müqaviləsinin imzalanması da tezləşə bilər. Bəzi iddialara görə, seçkilər və referendumun həttə eyni gündə baş tutması da mümkündür - özündə müəyyən risklər daşımasına rəğmən. Yeni "bir güllə ilə iki dovşan" vurmaq, yaxud Ermənistanın iki əsas problemini eyni gündə həll etmək məsələsi...

Ayındır ki, cəmiyyətin eksəriyyəti hazırkı iqtidarın hakimiyyətdə qalmasını istəyəcəksə, - bu ehtimal az deyil, - o zaman konstitusiyaya islahatına da "hə" deyəcək. Beləcə, radikal-revanşistlərin arzusu tarixin arxivinə veriləcək, "miasum"un tabutuna sonuncu misrar çalınmış olacaq.

Müxtəsəri, qarşıdakı seçkilər gerçək mənada tək cəhətimiz və radikal müxalifət üçün yox, ümumən Ermənistan və onun xalqı üçün taleyüklü olacaq. Şübhəsiz, bu səbəbə hökumət bütün istiqamətlərdə ön tədbirlərə qərar verib, hədəfə gedən yolu sərt üsullarla təmizləməyə başlayıb. Söhbət tək cəhətimizdən deyil, Ermənistanın radikal-revanşistlərdən və kilsədən gələn təhlükələri haqqındadır. Məlumatlara görə, baş nazir hökumət daxilində də "təmizlənmə"yə və ixtisarlara hazırlaşır. "İravnuk" qəzetinin bu xüsusda özünün mənbələrinə istinadla yazır ki, artıq işdən azad ediləcək məmurların siyahısı təsdiqlənib və ilk addımların yaxın günlərdə atılması planlaşdırılır. Yerli analitiklər isə hesab edir ki, Paşinyanın bu addımı öz komandasını yeniləməklə yanaşı, seçkilər ərəfəsində nəzarəti gücləndirmək məqsədi güdür...

Və elbəttə ki, hakimiyyət səylərinin mühüm hissəsini Rusiyaya bağlı revanşistlərin əsas ideoloji dayağı və müttəfiqi olan kilsənin "zəhərli dişləri"ni çıxarmağa yönəldib. O kilsə ki, ona indiki konstitusiyada həttə ictimai proseslərə müdaxilə üçün müəyyən imtiyazlar tanınır.

Sırr deyil ki, Nikol Paşinyan həm də bu səbəbə tələsir, "Əsas Qanun"u dəyişmək istəyir və düz də edir. Çünki terror yuvası olan erməni kilsəsi qonşu xalqlara qarşı sülhü, barışıq deyil, həmişə müharibəni və terroru təbliğ edib və edir. Bu da təbii ki, hökumətin qonşularla dinc-yanaşı yaşamağa hədəflənmiş sülh gündəliyinə daban-daban ziddir. Baş nazir həmçinin "şoko-terapiya"nın tərkib hissələrindən bir kimi paralel surətdə xəstə cəmiyyətin "psixoloji müalicəsi" ilə məşğuldur.

Təsədüfi deyil ki, proseslərin hara apardığını yaxşı anlayan revanşist-radikal düşərgə əlinin altındakı KİV-lərin də köməyi ilə erməni kilsəsinin və onun terrorçu rəhbəri II Qareginin müdafiə edib təmizə çıxarmağa və ictimai rəydə onun "müqəddəs", "toxunulmaz" imicini yaratmağa çalışır. Guya kilsənin parçalanması erməni xalqı üçün əsl fəlakət anlamına gələcək (Yada salaqla ki, Paşinyan bundan əvvəl subaylıq andını pozduğunu üçün II Qareginin artıq bütün ermənilərin katolikosu olmadığını açıqlayıb. O, katolikosu taxtını tərk etməyə çağırıb)...

"Əgər katolikos məcburi şəkildə dəyişdirilsə, bu hadisə geosiyasi nəticələrə səbəb olacaq və çox ağır fəsadlar doğura bilər".

Bunu erməni revanşist politoloq Stepan Danielyan deyib (Teleqraf).

Tələşini gizlətməyən Danielyan bu qənaətdədir ki, baş nazirin "Real Ermənistan" konsepsiyası əsasında cəhdləri uğurlu olsa, vahid erməni kilsəsi darmadağın olacaq: "Tutaq ki, bu proses uğurlu oldu və katolikosu Paşinyanın sözlədiyi kimi, xalq seçdi. Hansı xalq? Yalnız "Real Ermənistan"ın xalqı? Bəs digər bölgələr? Məsələn, Rusiyadakı erməni kilsəsinin ardıcılıarı bu seçimi qəbul etməsələr, ABŞ və Fransadakı ermənilərin bir hissəsi qəbul etsə, digər hissəsi qəbul etməsə, onda nə olacaq? Axı II Qaregin tək cəhətimiz Ermənistan vətəndaşlarının deyil, dünyanın digər ölkələrində yaşayan ermənilərin də dini rəhbəridir və bu prinsip pozulsa, təqribən 17 yeni katolikos ortaya çıxacaq, hər biri digəri ilə ziddiyyət yaşayacaq. Başqa sözlə, o halda erməni kilsəsi parçalanacaq, ümumerməni birliyi dağıdacaq və nəticələri daha fəlakətli olacaq".

Nə böyük fəlakət! Bəlkə tam əksinə, erməni xalqı məhz onda ağ günə çıxmağa daha yaxın olacaq?! On illərlə yoxsulluq və rəzalet içində, təcriddə yaşamaq, qapaz-yumruq yemək yetmədi? Odur ki, gəlin, Paşinyana "şoko-terapiya"sında uğurlar arzu edək...

❑ **Z.SƏFƏROĞLU**

Ermənistan bazarında Azərbaycan məhsulları - hansı mallar satıla bilər?

Papoyan iki ölkə arasında iqtisadi əlaqələrin perspektivlərini dəyərləndirərək bildirib ki, Ermənistan və Azərbaycan bir-birini tamamlayan iqtisadi sistemlərə malikdir. Onun sözlərinə görə, hazırda Azərbaycanın ixrac etdiyi bir çox məhsullar, xüsusilə sənaye, tikinti materialları, kənd təsərrüfatı malları və enerji ilə bağlı komponentlər Ermənistanın idxal bazarında ciddi tələbat duyulan kateqoriyalardandır. Bu baxımdan, iki ölkə

birində dərc olunacaq. Papoyan vurğulayıb ki, aparılan təhlillər göstərir: "Azərbaycanın ixracının əhəmiyyətli hissəsi Ermənistanın idxal tələbatına uyğun gəlir və əksinə. Yeni biz bir-birimizə çoxlu mal sata bilərik".

Bəs Ermənistan Azərbaycandan nə ala bilər və Azərbaycan bazarlarında hansı erməni məhsulları satıla bilər?

Mövzu ilə bağlı **İqtisadçı Natiq Cəfəri** Musav

deyərlər, fəaliyyətə başlayacaq, amma mal və məhsulların satılması üçün qarşılıqlı şəkildə münasibətlərin normalaşması lazımdır. Yeni ticarət nümayəndəlikləri heç olmasa açılmalıdır, bir-birimiz sənədlərimizi tanımalı, müqavilələrimizi qəbul etməliyik. Bunun üçün diplomatik əlaqələr qurulmalıdır. Yeni bu bir az zaman tələb edir.

Buna baxmayaraq, hesab edirəm ki, Ermənistan və Azərbaycan arasında kifayət

Bundan başqa, kənd təsərrüfatı məhsullarının da Azərbaycandan Ermənistanla ixracı mümkündür. Məlumdur ki, Ermənistan əsasən dağ rayonlarından Gürcüstana gəlib, azərbaycanlıların yaşadığı Marneuli, Bolnisi rayonlarından meyvə və tərəvəz alıb aparır. Yeni böyük ölçüdə, hələ torpaqlarımız işğal altında olan vaxtda belə bu əlaqələr mövcud idi. Kartof, soğan, meyvə və digər məhsullara Ermənistanda ciddi ehtiyac doğurur.

Eyni zamanda, məsələn, çay, balıqlar və göl balıqları da Ermənistanın ixrac potensialına malikdir. Yeni bütün bu ərzaq məhsulları, enerjidaşıyıcıları və digər məhsullarla Azərbaycanla Ermənistan arasında əlaqələr mövcud ola bilər. Ən vacibi odur ki, mexanizm yaradılsın və hər iki tərəfin iş adamları, bəlkə də bizim ağılımıza gəlməyən iqtisadi münasibətləri qura bilsin, müqavilələr bağlaya bilsinlər".

❑ **Xalidə GƏRAY,**
Musavat.com

Qromovun zəngləri Rusiya elitasının gizli xəritəsini açır

Rusiya Prezident Administrasiyasının birinci müavini Aleksey Qromov 25 ildir dövlət təbliğatına nəzarət edir. Onun rəhbərliyi ilə televiziya kanallarının başçılarıyla keçirilən məşhur "uçuş müşavirələri" (Leninqrad üslublu brifinqlər) və Kreml tərəfindən media üçün hazırlanan "temniklər" (mətbuat təlimatları) geniş tanınır. Lakin araşdırmalar göstərir ki, Qromovun əlaqələri bununla məhdudlaşmır - o, həm müxalif nəşrlərin keçmiş sahibləri, həm geri dönməli olub-olmadığına, həm də Müdafiə Nazirliyinin rəhbərləri ilə əlaqə saxlayır.

Musavat.com xəbər verir ki, bu faktları "MO Explainer" araşdırma layihəsi Qromovun telefon danışqları haqqında əldə etdiyi məlumatları təhlil etməklə üzə çıxarıb.

Onun telefon nömrəsini həmin "uçuş müşavirələrinin" iştirakçılarından biri təqdim edib.

Qromovun danışdığı şəxslərdən biri Aleksandr Lebedev olub. Məhz onun nəşri vaxtilə Vladimir Putinlə Alina Kabayeva arasında ki əlaqələr barədə ilk dəfə məlumat yayıb. Sızmış bilgi-

lərə görə, iş adamı Qromova özü zəng edib - o cümlədən Ukraynaya hücumdan sonra. Lebedev sonradan Londona köçsə də, müharibə başlayandan sonra yenidən Rusiyada görünməyə başlayıb.

Mixael Fridmanın biznes tərəfdaşı German Xan da Qromovla müntəzəm əlaqədə olub. O da uzun müddət Böyük Britaniyada yaşayıb, lakin müharibədən sonra sanksiyalara məruz qalıb və 2022-ci ildə Rusiyaya qayıdaraq "Alfa-Bank"dakı payını

satıb. Məlumatla görə, Qromova bir neçə dəfə məhz o zəng edib - onlardan biri 2022-ci ilin dekabrında baş tutub.

Qromovun mütəmadi danışdığı şəxslər arasında səhiyyə naziri Mixail Muraşko da var. Onların danışqlarından biri "Sputnik V" peyvəndinin üçüncü klinik sınaq mərhələsinin başlanması elan edilən günə təsadüf edib.

Araşdırma göstərir ki, Qromovun maraq dairəsinə Müdafiə Nazirliyi də daxildir. O, Sergey Şoyqunun "sağ əli" hesab edilən Ruslan Tsallikovla telefonla əlaqə saxlayıb.

Qeyd edək ki, Tsallikov Şoyqunun istefasından sonra da vəzifəsini qoruyub saxlaya bilən azsaylı rəhbərlərdən biridir.

Qromovun əlaqələrində diqqət çəkən digər ad isə "Rosturizm"ın keçmiş rəhbəri Zarina Doquzovadır. Onların münasibətləri o qədər yaxın olub ki, Aleksey Qromov yeni ilin ilk dəqiqələrində - 1 yanvar saat 00:11-də ona zəng vuraraq təbrik edib. Doquzova 2012-ci ildən Qromovun rəhbərliyi altında çalışıb və hökumətdə onun "himayə etdiyi şəxs" kimi tanınıb. O, rəsmi sənədlərə görə ailəsizdir və övladı yoxdur.

Beləliklə, sızan telefon bilgiləri Aleksey Qromovun fəaliyyətinin, sadəcə, dövlət təbliğatına nəzarətlə məhdudlaşmadığını, onun həm siyasət, həm biznes, həm də hərbi sahələrdə təsir imkanlarına malik olduğunu göstərir.

❑ **"Yeni Musavat"**

Erməni revanşist düşüncəli kilsə xadimləri qapı-qapı gəzərək Bakıda mühakimə olunan hərbi canilərin azadlığa buraxılması mövzusunda müzakirə edirlər. Bu dəfə “Bakıda qeyri-qanuni saxlanılan erməni məhbusların azad edilməsi təcili imperativdir”, - deyərək Kilikiyanın Böyük Evinin katolikosu Aram I Beynəlxalq Xristian Həmrəyliyi Təşkilatının prezidenti Con Eybnerlə görüşü zamanı deyib. Eybner onların təşkilatının Ermənistanda və “artsax”da, eləcə də “Bakıda qanunsuz saxlanılan erməni məhbuslar adından gördüyü işləri” təqdim edib.

Bundan əvvəl isə katolikos I Aram Kanada baş naziri ilə görüşdə bu məsələləri müzakirə etmişdi.

Göründüyü kimi, kilsə indi də Araik və ortaqları olan hərbi canilərin beynəlxalq kampaniyasını aparır. Ümumiyyətlə, müxtəlif platformalarda keçirilən görüşlərdə, habelə bəzi Qərb təsisatlarının bəyanatlarında keçmiş xunta rejiminin terrorçu liderləri “siyasi girov” kimi təqdim olunur.

Hüquq müdafiəçiləri, media, siyasi təşkilatlar bu kampaniyanı susdurmaq üçün hansı işləri görməlidirlər?

Siyasi şərhçi Kamran Məmmədli “Yeni Müsavat”a açıqlamasında bildirib ki, erməni kilsəsi bir daha öz mahiyyətini nümayiş etdirib. Bu qurumun missiyası dini dəyərləri təbliğ etmək yox, revanşizm ideologiyasını diri saxlamaq və sepa-

ratizmi global səviyyədə legitimləşdirməkdir: “Kilikyanın Böyük Evinin katolikosu Aramın son açıqlamaları və beynəlxalq təşkilatlarla görüşləri açıq şəkildə göstərir ki, bu kilsə artıq xaçı deyil, xəritəni, qondarma “artsax” xəritəsini müdafiə edir. O, dua etməyi unudub, xəritə ilə yürüyür. Aramın Beynəlxalq Xristian Həmrəyliyi Təşkilatının prezidenti Con Eybnerlə görüşdə səsləndirdiyi fikirlər isə dini deyil, siyasi ritorikanın məhsuludur. Guya Azərbaycanda erməni “siyasi girov”lar saxlanılır. Halbuki bu şəxslər Qarabağda mülki əhaliyə, əsirlərə və uşaqlara qarşı cinayətlər törətmiş hərbi canilərdir. Onların hər biri açıq və ədalətli məhkəmə prosesində mühakimə olunur. Kilsənin bu cür bəyanatları dini fəaliyyətin yox, planlaşdırılmış siyasi kampaniyanın tərkib hissəsidir”.

Kilsə Azərbaycana qarşı: qapı-qapı düşüb...

Kamran Məmmədli vurğulayıb ki, erməni kilsəsi çoxdan dini missiyasını itirib və ideoloji-siyasi mərkəzə çevrilib: “Bu, əslində dini pərdə altında fəaliyyət göstərən siyasi lobbı mərkəzidir. “Xristian həmrəyliyi” pərdəsi altında onlar açıq şəkildə separatizmi müdafiə edir, beynəlxalq aləmdə Azərbaycanı təzyiq altında saxlamaq üçün kampaniyalar qururlar. Məqsəd aydındır, Qarabağda mülki əhalini qətlə yetirən, kəndləri yandıran, mina terroruna imza atan

hərbi xunta üzvlərini “məhbus” kimi təqdim etmək, onların cinayətlərinə dini don geyindirməkdir. Amma Azərbaycan dövlətinin hüquqi qərarları heç bir kilsənin bəyanatı ilə ölçülmür. Aram istədiyi yerdə, istədiyi tribunadan danışa bilər. Bu, ölkənin suveren məhkəmələrinin qərarlarını nə dəyişə, nə də kölgəyə sala bilər”.

Siyasi şərhçi bildirib ki, bu gün erməni kilsəsi “iman” yox, nifrət, revanşizm və saxta şəhidlik ideologiyası yayır:

“Bu kilsə dini ayinlərin yox, nifrətin mərkəzinə çevrilib. Onlar məğlubiyyət sindromundan qurtulmaq əvəzinə, revanşizmi təbliğ edir, terrorçu rejimin ideoloqlarına “müqəddəs” donu geyindirirlər. Aramın fəaliyyəti dini xidmət deyil, siyasi təxribatdır. O, xaç altında nifrət yayır. Kilsə bu gün sülh və barış deyil, revanşizm və təxribat dili ilə danışır. Bu, dini lobbı müharibəsidir və onun hədəfi Azərbaycanın suverenliyi yəni”.

Kamran Məmmədli hesab edir ki, belə məqamda Azərbaycan mediası və hüquq müdafiəçiləri susmamalıdır: “Aram və onun kimilər hər dəfə danışanda biz faktlarla cavab verməliyik. Hər dəfə onlar “məzlum ermənilərdən” söz açanda, biz Cenevrə konvensiyalarını xatırlatmalıyıq və deməliyik ki, bu şəxslər müharibə cinayətkarlarıdır. Onlar əsirləri işgəncə ilə öldürüb, minaları mülki yolların altına basdırıb, kəndləri yandırb. Azərbaycan məhkəməsində mühakimə olunanlar məhz bu əməllərə görə cavab verirlər. Kilsə isə bu cinayətkarları qorumaqla təkəni dini dəyərləri deyil, insanlıq anlayışını da tapdalayır”.

Siyasi şərhçinin fikrincə, “erməni kilsəsi” dedikdə artıq dini məbəddə deyil, nifrətin, saxtılığın və revanşist düşüncənin təbliğat ocağı başa düşülür: “Onlar xaçı siyasətin, İncil ayələrini isə təxribat bəyanatlarının yerinə qoyublar. Bu, artıq kilsə deyil, bir millətin revanşizmi üçün yaradılmış ideoloji qərar-gahıdır. Və biz həm cəmiyyət, həm media bu qaranlıq qərar-gahın əsl mahiyyətini ifşa etməyə davam etməliyik”.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
“Yeni Müsavat”

Rusiyada savaştan qayıdanlar xuliqanlıq edirlər

Rusiyada zorakılıqla müşayiət olunan xuliqanlıq halları kəskin şəkildə artır.

Musavat.com xəbər verir ki, 2025-ci ilin ilk yarısına dair məhkəmə statistikasının təhlilinə əsasən, bu, son illərdə real həbs cəzası ilə nəticələnən ən sürətlə artan cinayət kateqoriyalarından birinə çevrilib.

Qeyd edək ki, Rusiya Cinayət Məcəlləsinin 213-cü maddəsi xuliqanlıqı ictimai asayişin zorakılıq, silah tətbiqi və ya nifrət motivi ilə kobud şəkildə pozulması kimi müəyyən edir. Bu maddə “inzibati” xuliqanlıqdan (ədəbsiz ifadələr, əmlaka zərər vurma və s.) fərqli olaraq, cinayət məsuliyyəti nəzərdə tutur. 2020-ci ildə Dövlət Duması cəzanı sərtləşdirmişdi: cərimə 500 min rubldan 1 milyon rubla, azadlıqdan məhrumetmə müddəti isə 5 ildən 7 ilə qədər artırılıb.

Əgər 2023-cü ildə xuliqanlıqla bağlı 468, 2024-cü ildə 425 hökm çıxarılmışdısa, 2025-ci ildə bu rəqəm 767-yə yüksəlib - yeni əvvəlki ilə nisbətən 80,5% artım qeydə alınıb.

Bu il 213-cü maddə üzrə 234 nəfər məhkum olunub: onlardan 15-i maddənin birinci hissəsi (təkbəşinə törədilmiş xuliqanlıq), 217-si isə daha ağır sayılan ikinci hissə (qrup halında törədilmiş xuliqanlıq) üzrə məsuliyyətə cəlb edilib. 11 nəfər 1 ilə qədər, 173 nəfər 2-3 il, 33 nəfər isə 3-5 il həbs cəzası alıb.

Ümumi cərimələrin məbləği 13,6 milyon rubldan çoxdur. Şerti hökmlərin sayı da artır: 2024-cü ildə 189 nəfərə qarşı bu il artıq 330 nəfər şerti cəza alıb.

Ambarsumyanın revanşistlərin yeni namizədi olması təsdiqləndi

“Davit Ambarsumyana qarşı hökm hələ qanuni qüvvəyə minməyib. Təbii ki, vəkillər apelyasiya şikayəti verəcəklər və bu müddətdə onun bütün hüquqları qorunur. Buna görə də Ambarsumyan impichment işi çərçivəsində baş nazir vəzifəsinə namizədimiz olaraq qalacaq”.

Musavat.com xəbər verir ki, bunu Ermənistanın keçmiş prezidenti Serj Sərkisyan deyib.

Partiyasının gələcək planları barədə danışan keçmiş prezident bunları bildirib: “İmpichment prosesini davam etdirməkdən başqa planımız yoxdur. Kiminsə başqa planları,

təklifləri varsa, məmnuniyyətlə dinləyirik”.

Qeyd edək ki, bir neçə gün əvvəl ədliyyə naziri Sərbuhi Qalyan amnistiyanın planlaşdırılmadığını qəti şəkildə bəyan edib.

Belçikalı nazirdən şok hədə: “Moskvanı xəritədən siləcəyik”

Belçikanın müdafiə naziri Teo Franken Rusiyanı Avropa şəhərlərinə mümkün raket zərbəsinə görə ciddi nəticələrlə üzləşəcəyi barədə xəbərdar edib.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə o, Belçikanın “De Morgen” nəşrinə müsahibəsində bildirib.

“Əgər prezident Vladimir Putin Brüsselə raket at-

sa, bu, NATO-nun düz ürəyinə endirilmiş zərbə olacaq. O zaman biz Moskvanı yer üzündən siləcəyik”, - deyərək nazir qeyd edib.

Bununla belə, o, Rusiya prezidentinin belə bir addım atmağa cəsarət etməyəcəyinə əmin olduğunu vurğulayıb.

Qərb kəşfiyyat qurumları daha əvvəl dəfələrlə

xəbərdarlıq ediblər ki, Kreml yaxın illərdə NATO ölkələrindən birinə və ya bir neçəsinə hücum etməyi planlaşdırır.

Frankenin sözlərinə görə, Rusiya tərəfindən genişmiqyaslı işğal ehtimalı azdır, lakin “boz zona” ssenarisi reallaşarsa, onun fikrincə, bu halda “yaşıl adamlar” (yəni

Rusiya xüsusi qüvvələri - anonim döyüşçüləri - red.) Estoniyadakı rusdilli azlıqları “nasist rejimə qarşı” qaldırmağa çalışa bilər.

“Başınızı qaldırıb baxmağa macal tapmadan onlar artıq Estoniyanın bir hissəsini ilhaq etmiş olacaqlar”, - deyərək Belçikanın müdafiə naziri vurğulayıb.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Qazaxıstan Prezidenti Kasım-Jomart Tokayevlə birgə mətbuata bəyanatında Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı çağırış etdikdən sonra həm Ermənistanda, həm də digər ölkələrdə 8 avqust razılaşması ilə bağlı hərəkətlilik müşahidə olunmaqdadır. Xatırladaq ki, dövlətimizin başçısı "Zəngəzur dəhlizinin açılması 2028-ci ilin sonuna qədər baş verə bilər", - deyə xəbərdar etmişdi.

Prezident daha sonra digər ölkələrin də öhdəliklərini xatırlatmışdı. **Sitat:** "Hazırda planlaşdırdığımız və həyata keçirdiyimiz bütün işlərlə yanaşı, Zəngəzur dəhlizi layihəsi də böyük potensiala malikdir. Azərbaycan ərazisində bütün avtomobil və dəmir yolu əlaqələri gələn ilin ortalarına qədər tamamlanacaq. Ümid edirik ki, digər ölkələrin ərazisində də hər şey belə sürətlə reallaşdırılacaq və belə olan halda Zəngəzur dəhlizinin açılması 2028-ci ilin sonuna qədər baş verə bilər".

Xatırladaq ki, hələ 8 avqust razılaşmalarından sonra dövlət başçımız vaxt itirmədən işlərə başlanılması zərurəti barədə fikirlərini ABŞ mediasına söyləmişdi. Astana bəyanatından sonra isə Ermənistan dövlət başçımıza təşəkkür etməklə yanaşı, bir sıra müsbət addımlar da atmağa başlayıb.

ABŞ hökuməti isə açıqlama verib ki, 2025-ci ilin sonunadək Azərbaycan və Ermənistanla birgə işçi qrupların yaradılmasını planlaşdırır. Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə məlumatı ABŞ Dövlət Departamenti "Report.az"-a təsdiqləyib. Departamentin məlumatına

görə, Vaşinqton 8 avqust 2025-ci ildə imzalanmış sazişlər çərçivəsində regiondakı əməkdaşlığı möhkəmləndirmək istiqamətində addımlar atır və Bakı ilə İrəvan arasında aparılan danışıqları yaxından izləyir.

Rəsmi Vaşinqton Azərbaycan və Ermənistan arasında davam edən dialoqu "təmkinli, lakin real irəliləyiş" kimi qiymətləndirib və bir sıra konkret istiqamətləri müsbət addımlar kimi dəyərləndirib: sərhədlərin müəyyənləşdirilməsi və mina təmizlənməsi üzrə müzakirələr; regional infrastruktur layihələrinin inkişafı; TRIPP logistika təşəbbüsü; Azərbaycanın Ermənistanla yük tranzitine icazə verməsi qərarı; vətəndaş cəmiyyəti nümayəndələrinin İrəvanda keçirilən görüşü.

Dövlət Departamenti bəyan edib ki, ABŞ bu proseslərin uzunmüddətli sülhə və iqtisadi sabitliyə töhfə verəcəyinə inanır: "Bu təşəbbüslər özəl sektorun in-

Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı mühüm gəlişmə

ABŞ Dövlət Departamentinin açıqlaması prosesin yeni mərhələyə adlamasından xəbər verir; Kreml əngəl törədə bilərmi?

vestisiyaları ilə birlikdə Cənubi Qafqazda yeni rifah dövrünün başlanğıcına çevrilə bilər".

Qeyd olunur ki, işçi qrupların fəaliyyəti çərçivəsində Vaşinqton infrastruktur, enerji təhlükəsizliyi, minalardan təmizləmə, sərhəd idarəçiliyi və iqtisadi inteqrasiya sahələrində Bakı və İrəvanla paralel əməkdaşlıq mexanizmləri qurmağı hədəfləyir.

ABŞ tərəfi həmçinin regionda sabit və davamlı sülh mühitinin formalaşması üçün Azərbaycana və Ermənistanla texniki dəstək göstərməyə hazır olduğunu bildirib.

Bu addım Vaşinqtonun Cənubi Qafqazda sülh təşəbbüslərinə praktik mərhələdə qoşulması kimi dəyərləndirilir və ABŞ-nin bölgedəki balanslı diplomatik fəallığının növbəti mərhələsini ifadə edir.

ABŞ Dövlət Departamentinin açıqlaması prosesin yeni mərhələyə adlamasından xəbər verir. Amma

digər məqamlar da diqqətdən kənarda qala bilməz, xüsusən də Zəngəzur dəhlizini öz nəzarətinə keçirmək istəyən paytaxtların yarada biləcəyi maneələrdən söhbət gedir. Qeyd edək ki, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan 29-30 oktyabr tarixlərində Fransada işgüzar səfərdə olacaq. Ermənistan hökumətinin mətbuat xidmətinin məlumatında bildirilir ki, baş nazir 8-ci Paris Sülh Konfransında iştirak edəcək. Həmçinin 30 oktyabrda Paşinyan Yelisey Sarayında Fransa Prezidenti Emmanuel Makronla görüşəcək.

Rusiya və ya digər ölkələr bu prosesi poza bilərmi? Rusiyadan son açıqlamalar, Rusiya XİN rəhbəri S.Lavrovun bəyanatı və s. məsələlər Kremlin sakit qalmaqacağını deməyə əsas yaradır. Zəngəzur dəhlizinin Trampın adı ilə sənədləşdirilməsi, həmçinin Amerikanın bu proses-

lərdə aktiv rolu Rusiyanı heç çür qane etmir. Moskva 2020-ci ilin 10 noyabr bəyannaməsinin 9-cu bəndinin icrasına nail ola bilməsə də, Trampın tarixi missiyasını həzm edə bilmir. Davamlı şəkildə sülh razılaşması üçün Moskva özünün vasitəçiliyini təklif etməklə də bəlli niyyətini ortaya qoyur. Eyni zamanda Rusiyanın Zəngəzur dəhlizindəki sərhədçilərinin xatırladılması da İrəvana mesaj xarakterlidir. Paşinyanın Fransa səfəri necə, onun mövqeyinə və Vaşinqton razılaşmalarının pozulmasına rəvac verə bilərmi?

Siyasi şərhçi Məhəmməd Əsədullazadə bildirdi ki, ABŞ-nin Azərbaycan və Ermənistanla birgə işçi qrupu yaratmaqda əsas məqsədi yekun sülh müqaviləsinin uğurla nəticələnməsi və regionda öz geosiyasi mövqelərini gücləndirməkdən ibarətdir: "Təbii ki, Zəngəzur dəhlizi - TRIPP marşrutu Vaşinqtonun regionda əsas qa-

lıcı strateji xəttidir. ABŞ bu fonda çalışır ki, birgə işçi qrupları bu kimi layihələrlə regionda tam oturuşsun. Yeni dünya siyasi nizamında Vaşinqton Cənubi Qafqaz ölkələri ilə strateji tərəfdaşlıq xəttini tutmaqla, birbaşa Mərkəzi Asiyaya açılır. Demək olar ki, Cənubi Qafqaz Asiya və Avropanı birləşdirən əsas nəqliyyat qovşağıdır. Ona görə də ABŞ bu prosesdə aktiv siyasət aparmır. Hesab edirəm ki, bu, region ölkələrinin təhlükəsizliyinin təmin olunmasına töhfə verəcək". **M.Əsədullazadə Rusiyanın bu siyasətə qarşı çıxacağını vurğuladı:** "Rusiya istəsəydi, böyüklük edib, regionda qala bilərdi. Onun üçün 2020-ci ildə üçtərəfli birgə bəyannamə də imkan verirdi. Amma Rusiya tormozlayıcı siyasət apardı. Kreml regionda sülhün yaranmasında deyil, yeni müharibədə, separatçılıqda maraqlı oldu. Ona görə də Azərbaycan və Ermənistan Rusiyadan uzaqlaşdı. Rusiyanın

Cənubi Qafqazın hər iki ölkəsinə qarşı təzyiq mexanizmi müsbət olmayacaq. Proseslər Rusiya-Ukrayna müharibəsinin gedişindən asılıdır. Rusiya da burada strateji cəhətdən uduzdu. Bundan sonra Rusiyanın təzyiqləri nəticəsiz başa çatacaq. ABŞ də buna imkan verməyəcək. ABŞ regiona gəlirsə, demək, o, hər şeyi hesablayıb. Sergey Lavrovun təhdidi növbəti səhvlərin bir hissəsidir. Təəssüf ki, səhvlərdən nəticə çıxarmaq istəmirlər".

Siyasi şərhçi rəsmi Paşinyanın sülhə mane olacağını güman etmir: "Nikol Paşinyanın Parisə səfəri ikitərəfli gündəliklə bağlıdır. Düşünürəm ki, Makron sülhə mane olsun. Paşinyan da buna getməz. Fransa sülhü pozacaq gücdə deyil. Azərbaycanla münasibətləri qaydasına düşüb. Paşinyanın Fransa səfəri Azərbaycan-Ermənistan əlaqələri müstəvisində deyil".

□ **E.PASASOY,**
"Yeni Müsavat"

“Putin hamını yenə də aldatdı” - Dmitriyevlə “The Washington Post” arasında məhkəmə işi

Rusiya Prezidentinin xarici ölkələrlə iqtisadi əməkdaşlıq üzrə xüsusi nümayəndəsi və Rusiya Birbaşa İnvestisiya Fondunun (RFİF) rəhbəri Kirill Dmitriyev Amerikanın “The Washington Post” qəzetini “etibarsız sitat” dərc etdiyinə görə məhkəməyə vermək niyyətində olduğunu bildirib.

Musavat.com xarici agentliklərə istinadən xəbər verir ki, buna əsas səbəb qəzetin bu il oktyabrın 18-də Rusiya və ABŞ prezidentləri Vladimir Putin və Donald Tramp arasında telefon danışığına həsr olunmuş məqalə dərc etməsi olub. Orada Dmitriyevə belə bir ifadə aid edilmişdi: “Ukrayna Prezidenti Vladimir Zelenskinin səfərinin yekununu bir cümlə ilə ifadə etsək - Putin hamını yenə də aldatdı”.

Qəzet bu sözlərin Dmitriyevin “Pül №3” adlı Telegram kanalındakı paylaşımından götürüldüyünü yazıb. Lakin Dmitriyev açıqlamasında qeyd edib ki, bu, onun şəxsi fikri deyil, sadəcə, həmin kanaldakı yazını paylaşib. O, baş verəni “The Washington Post” kimi saxta xəbər yayan nəşrlərin növbəti dəfə həqiqəti təhrif etməsinin göstəricisi” adlandırıb.

Rusiya rəsmisi qəzetdən sitatı düzəltməyi, rəsmi üzr istəməyi və məsələ ilə bağlı daxili araşdırma aparmağı tələb edib. Lakin demək olar ki, iki həftə keçməsinə baxmayaraq, qəzet bu tələbi yerinə yetirməyib.

“Biz məhkəməyə müraciət edəcəyik. Onlara kifayət qədər vaxt verdik”, - deyə Dmitriyev 29 oktyabrda X (keçmiş Twitter) sosial şəbəkəsində yazıb.

Hadisədən sonra “The Washington Post” materialda kiçik bir düzəliş etdiyini açıqlayıb. Lakin Dmitriyev bununla razılaşmayaraq, növbəti çap buraxılışında rəsmi şəkildə düzəlişin dərc olunmasını və üzr istənilməsinə tələb edib.

Tifenn Ozye

Makronun qızı: “Kibertəzyiqlər anamın sağlamlığına ciddi təsir edib”

Fransa prezidenti Emmanuel Makronun ögey qızı, 41 yaşlı Tifenn Ozye Paris məhkəməsində bildirib ki, anası Bricit Makrona qarşı aparılan cinsiyyət xarakterli kibertəzyiqlər onun sağlamlığına və həyat tərzinə mənfi təsir göstərib.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə “BBC News” məlumat yayıb.

Ozye bu fikirləri Bricit Makronun cinsi kimliyi və seksual oriyentasiyası barədə əsassız iddialar yayan 10 nəfərin mühakimə olunduğu prosesin ikinci və son günündə səsləndirib.

72 yaşlı Makron uzun müddətdir ki, onun guya transgender olması barədə əsassız sui-qəsd nəzəriyyələrinin hədəfi olub.

“Bu gün burada olmaq vacib idi, çünki anamın qarşılaşdığı zərərdən danışmaq istəyirdim. Onun bu hücumların qurbanı na çevrildiyi vaxtdan bəri həyatının necə dəyişdiyini anlatmaq istədim”, - deyə Ozye qeyd edib.

O, anasının səhhətində və psixoloji durumunda bu təzyiqlərdən sonra dəyişikliklər müşahidə etdiyini, Makronun geyim seçimi və duruşunda belə ehtiyatlı davranmağa başladığını söyləyib.

“Çox yaxşı bilir ki, onun görünüşü bu saxta nəzəriyyələri gücləndirmək üçün istifadə olunur”, - deyə Bricit Makronun qızı əlavə edib.

Ozye bildirib ki, anasına bu mövzu barədə demək olar hər gün nəşə çatdırılmış - “hətta ona rəğbət bəsləyən və ona yazığı gələn insanlar tərəfindən belə”.

Onun sözlərinə görə, Bricit Makron “bununla yaşamağı öyrənsə də”, ən çox bu vəziyyətin nəvələrinə mənfi təsirinə görə əziyyət çəkib, çünki məktəbdə uşaqlara bu iddialara görə istehza edilməsi.

Prokurorlar təqsirləndirilən şəxslər üçün üç aydan on iki aya qədər şərti həbs və 8000 avroya qədər cərimə tələb edirlər.

□ Musavat.com

Azərbaycan nümayəndə heyəti 2024-cü ilin yanvarında Avropa Şurası Parlament Assambleyası ilə əməkdaşlıq və təşkilatda iştirakını qeyri-müəyyən müddətə dayandırmaq qərarına gəlib. Nümayəndə heyəti bununla bağlı bəyanat verib.

hətçisi, beynəlxalq münasibətlər üzrə ekspert Şəhla Cəlilzadə “Yeni Müsavat”a açıqlamasında qeyd etdi ki, Avropa Şurası Avropa İttifaqına üzv 27 ölkə daxil olmaqla, ümumilikdə Avropa siyasi məkanına aid olan 46 ölkəni əhatə edir. O vurğuladı ki, Azərbaycan coğrafi olaraq

diğini nümayiş etdirirdi. Lakin AŞ-da 25 illik üzlük dövrü göstərir ki, bu təşkilat insan hüquqlarının müdafiəsindən daha çox ölkələrin daxili işlərinə qarışan, qərəzli və ikili standartları olan, qətnamə və bəyanatlarının hətta Aİ vahid siyasəti üzərində belə real təsir gücü olmayan bir təşkilat

olduğunu nəzərdə tutan qətnamə qəbul edilmişdi. Lakin təbii ki, Ermənistan buna görə heç bir məsuliyyətə cəlb edilmədi, onların AŞ PA-dakı nümayəndələrinin fəaliyyəti dondurulmadı, əksinə, qətnaməni təşviq edən alman deputatlar hələ də təqibə məruz qalmaqdadırlar və Alma-

ABŞ öz “düzəlişinə” düzəliş etdi, AŞ PA yola gəlmir - Bakının tələbi

Azərbaycana təzyiq etmək imkanları tükənib; qərəz ortadan qalxdıqdan sonra Azərbaycan nümayəndələrinin AŞ PA-da fəaliyyəti bərpa oluna bilər

Milli Məclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin 2025-ci ilin payız sessiyası üçün hazırladığı iş planında bir sıra beynəlxalq təşkilatlarla, həmçinin Avropa Şurası Parlament Assambleyası ilə əməkdaşlığı inkişaf etdirmək məsələsi də yer alıb.

Ötən il AŞ PA Azərbaycan nümayəndə heyətinin səlahiyyətlərinin məhdudlaşdırılması ilə bağlı qərar qəbul edib. AŞ PA-nın 2024-cü ilin qış sessiyasının ilk iclasında Azərbaycan nümayəndə heyətinin etimadnaməsi təsdiqlənməyib və onların səssizmə hüququ məhdudlaşdırılıb. Bundan sonra Azərbaycan nümayəndə heyəti AŞ PA ilə əməkdaşlığı qeyri-müəyyən müddətə dayandırıb.

Belə görünür ki, 2026-cı ilin əvvəlində də “buzlar əriməyə” bilər. Halbuki Azərbaycanla Ermənistan barışıq razılaşdırılıb, sülh mətni parafirlənib, Bakını ittiham edən həmin qərar əhəmiyyətini itirib. Çünki Azərbaycan Qarabağdan köç edən erməniləri qovmayıb və Ermənistan hakimiyyəti də narazılıq bildirməyib.

Milli Məclisin deputatı Fazil Mustafa “Yeni Müsavat”a şərhində bildirdi ki, bu məsələ ilə bağlı münasibət bildirmək Azərbaycana düşür, bu AŞ PA-nın qərarıdır: “Bu qərarın Azərbaycanın mövqeyinə təsiri yoxdur, çünki bu, ermənipərəst qüvvələrin çıxardığı qərəzli qərardır. BMT öz mövqeyində dəyişiklik etdi, ABŞ “907-ci düzəliş”i ləğv etdi. Primitiv, xaoslu idarəetmə mövcuddur. Hələ də anlamırıq ki, artıq bu məsələlər üzərindən Azərbaycana təzyiq etmək dövrü bitib, imkanlar tükənib”.

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin (STM) baş məslə-

Şərqlə Qərbin, Avropa ilə Asiyanın qovşağında yerləşə də, Aİ ilə 1990-cı illərin sonundan etibarən inkişaf etdirilən dərin tərəfdaşlıq əlaqələrinə malikdir. 1999-cu ildə bu əlaqələr ikitərəfli “Tərəfdaşlıq və əməkdaşlıq sazişi” ilə, 2009-cu ildə isə çoxtərəfli “Şərq Tərəfdaşlığı” proqramı çərçivəsində hüquqi-siyasi forma alıb: “Xüsusilə Azərbaycanın Avropa ölkələrinin enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında oynadığı rol bu əlaqələrin 2022-ci ildə strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə yüksəlməsinə gətirib çıxarıb. Avropa Şurası isə Avropa siyasi məkanında insan hüquqlarını və azadlıqlarını müdafiə edən bir təşkilatdır. Avropa Şurasının iki strukturu var - Nazirlər Komitəsi və Parlament Assambleyası. Azərbaycan 2001-ci ildə bu təşkilata üzv olub və dolayısıyla müvafiq strukturlarda təmsil olunur. 1998-ci ildə Ümummilli lider Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə “ölüm hökmü”nün tətbiq olunan cəza növlərindən biri olaraq Cinayət Məcəlləsindən çıxarılması AŞ-yə üzlük prosesini sürətləndirmək üçün idi. Bununla Azərbaycan beynəlxalq insan hüquqları və prinsipləri ilə ayaqlaş-

dır. Məsələn, Azərbaycan torpaqlarını viran qoyan, işğal, soyqırımı kimi cinayətlər törədərək beynəlxalq hüquq prinsiplərini və təməl insan haqlarını pozan Ermənistanı deyil, ölkəmizə qarşı xüsusilə II Qarabağ müharibəsindən sonra vüsət alan qarayaxma kampaniyası çərçivəsində AŞ strukturları tərəfindən qəbul edilən bəyanat və qətnamələr qeyd oluna bilər. Hətta 1 günlük antiterror əməliyyatından öncə global erməni şəbəkəsi və onların havadarları Avropa Şurasının ölkəmizdə, Qarabağda faktaraşdırıcı missiyasının təsis olunmasına açıq çağırış edirdilər. Halbuki Azərbaycan 30 il idi ki, müvafiq institutları ölkəmizin üzvləşdiyi işğal və dağıntıları aktlaşdırmağa çağırır, onları isə gəlmirdilər. Qarabağdakı vəziyyəti araşdırmaq üçün ölkəmizə gəlmək niyyətlərini 1 günlük antiterror tədbirlərindən sonra, 2023-cü ilin oktyabrında AŞ PA-da qəbul edilən qərəzli qətnamə və AŞ Nazirlər Komitəsinin müvafiq bəyanatından da görmək olar. Maraqlıdır ki, 2016-cı ildə AŞ PA-da Ermənistanın eko-terror cinayətləri törətdiyini və buna görə məsuliyyətə cəlb edilməli

niya siyasətindən uzaqlaşdırılaraq cinayət məsuliyyətinə cəlb olunublar. Göründüyü kimi, AŞ PA-da və digər Avropa strukturlarında ölkəmizə qarşı mövcud qərəzin, ikili standartların formalaşmasında daha üstün təsir gücləri mövcuddur. Məhz bu təsir gücləri Azərbaycanın Vətən müharibəsindəki şanlı Qələbəsinə reaksiya olaraq 2024-cü ilin yanvarından ölkəmizin AŞ PA-dakı nümayəndələrinin fəaliyyətinin dondurulmasına nail olublar. Yalnız bu qərəz ortadan qalxdıqdan sonra Azərbaycan nümayəndələrinin AŞ PA-da fəaliyyəti bərpa oluna bilər. 8 avqust 2025-ci il tarixli Vaşinqton sülh bəyannaməsi bu istiqamətdə siyasət dəyişikliyi üçün mühüm istinad gah təşkil edir. Belə ki, Vaşinqton bəyannaməsini AŞ baş katibi Alan Berset də alqışlayıb, hətta sentyabr ayında BMT sessiyası çərçivəsində cənab Prezidentlə görüşüb. Bu, Azərbaycanın AŞ PA ilə nə qədər gərgin münasibətləri olsa da, Avropa Şurasında üzlüyünün davam etdirilməsinin hər iki tərəfin marağında olduğunu göstərir”.

□ Nigar HƏSƏNLİ, “Yeni Müsavat”

Ermenistan 2026-cı ildə hərbi xərcləri azaldacaq. Oktyabrın 27-də parlamentin daimi komitələrinin birgə iclasında müzakirə olunan növbəti il üçün dövlət büdcəsi layihəsindən bu qənaət hasil olub. Erməni mediasının yazdığına görə, 2025-ci ilin büdcəsi ilə müqayisədə Müdafiə Nazirliyinin xərcləri 15,3% azaldılaraq 563,1 milyard dram (1,4 milyard ABŞ dolları) təşkil edəcək. Bu, ümumi büdcə xərclərinin təxminən 15,5%-i qədərdir.

Xatırladaq ki, qonşu ölkənin keçən ilki hərbi xərcləri 1.7 milyard (Azərbaycanın 5.1 milyard) dollar civarında olub. Əlbəttə, Ermənistan kimi balaca və kasıb ölkə üçün qənaət edilən 300 milyon dollar balaca rəqəm deyil. Hərçənd orduya ayrılan 1.4 milyard dollar da yenə az məbləğ sayılmaz, çünki ümumi büdcənin 15,5%-ni (!) təşkil edir.

"Biz gündəlik iş söhbətlərimizdə "döyüş qabiliyyətinə malik ordu" anlayışını "müdafiə qabiliyyətinə malik ordu"ya çevirməyi çox vacib hesab edirik. Çünki "döyüşə hazır ordu" deyəndə bu, potensial döyüşü göstərmir".

Bunu baş nazir Nikol Paşinyan parlamentdə büdcə dinləmələri zamanı söyləyib. Yeni ismarış belədir ki, Ermənistan guya işğalçı ordu qurmağı hədəfləməyib. Belədir mi? Ermənistan orduya xərcləri niyə azaldır?

Hərbi ekspert, polkovnik Rövşən Məhərrəmov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, son zamanlar Azərbaycanla Ermənistan arasında münasibətlərdə müsbət dəyişikliklər

müşahidə olunmaqdadır, müharibədən imtina, sülhə doğru proses gedir, hərbi büdcənin azaldılması da bu prosesin tərkib hissəsi hesab edilə bilər: "Sülh prosesinin uğurla nəticələnməsi üçün Ermənistan Konstitusiyasında Azərbaycanla qarşı ərazi iddiasını ləğv etməlidir, həmçinin hücum silahları ilə silahlanmaya vəsaiti mümkün qədər azaltmalıdır. Çünki bu iki məsələnin mövcud olaraq saxlanması ilə sülh məsələsi bir araya sığa bilməz. Ermənistan gələn il üçün hərbi büdcəsini azaldırsa və hücum silahları deyil, müdafiə silahları almağa, Nikol Paşinyanın dediyi kimi, "döyüş qabiliyyətinə malik ordu" anlayışını "müdafiə qabiliyyətinə malik ordu"ya çevirirsə bu müsbət dəyərləndirilməlidir. Eyni zamanda bu o deməkdir ki, Ermənistan hökuməti Azərbaycanla sülh sazişinin imzalanmasının qarşısında dayanan əngəllərin nələr olduğunu və bu əngəllərin aradan qaldırılmasının vacibliyini anlamağa başlayıb. Əgər Ermənistan mövqeyində səmimidirsə və elan

Ermənistanın ordu ilə bağlı hədəfi - 300 milyonluq jestin "açması"

İrəvan bunları anlamağa başlayıb...

etdiklərini praktiki həyata keçirəcəklərsə, deməli, sülh sazişini imzalamağa daha da yaxınlaşmış olacağıq. Çünki Azərbaycan onsuz da sülhün təşəbbüskarı və tərəfdarıdır.

Sazişin imzalanması üçün lazımlı olan addımları Ermənistan atmalıdır".

Ekspert onu da dedi ki, artıq Ermənistan Azərbaycanla hərbi dilində, əvvəlki

işğalçılıq mövqeyi ilə danışmağın mümkün olmadığını da anlayır: "Hərbi büdcənin azaldılması və "döyüş qabiliyyətinə malik ordu"dan "müdafiə qabiliyyətinə malik ordu"ya keçid etmək istəməsində bu amil də rol oynayır.

Ermənistan qənaət etdiyi 300 milyon dolları əhalinin sosial vəziyyətinin yaxşılaşmasına yönəldəcək. Sadəcə vətəndaşlar beləliklə sülhün işğalçıdan, qonşu dövlətlə düşmən vəziyyətində olmaqdan nə qədər yaxşı olduğunu öz yaşayışlarında, həyatlarında hiss edəcəklər. Deməli, Ermənistan kimi dövlətin hərbi büdcəsini azaltması həm də dolaşığı ilə xalqı sülhə təşviq etməkdir. Ancaq onu da deyim ki, əslində hərbi büdcənin ümumi büdcənin 15,5%-ni təşkil etməsi Ermənistan üçün böyük rəqəmdir. Gələcəkdə Ermənistan bu faizi bir qədər də azaltsa, daha düzgün olar. Ermənistan gələnlə hərbi büdcəsini daha çox silahlanmaya deyil, hərbiçilərin məişət məsələlərinin həllinə sərf etsə, sülhə xidmət etmiş olar".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Bakı İrəvana bunu da güzəşt edə bilər - Ermənistana kim gedəcək?

3+3 formatında görüş sülhə töhfə verəcək

3+3 formatında toplantı ya Ermənistanda, ya da Azərbaycanda keçiriləcək".

Bunu Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan bildirib.

Onun sözlərinə görə, 3+3 formatında nazirlərin iclasının hansı ölkədə keçirilməsi barədə Azərbaycanla müzakirə aparılır.

"İndi vəziyyət dəyişib və Ermənistanla Azərbaycan arasında kövrək bir sülh yaranıb".

Bunu isə Ermənistan parlamentinin Xarici Əlaqələr Komitəsinin sədri Sərkis Xandanyan deyib.

"Bu sülhün davamlı olması üçün hər şey edilməlidir. Kommunikasiyaların açılması və "Tramp yolu" layihəsinin həyata keçirilməsi təkcə Ermənistanı deyil, həm də Orta Asiyayı AB-yə yaxınlaşdıracaq. Bu, regionda təhlükəsizliyin dəyərli bir qarantıdır", - Xandanyan əlavə edib.

Sülhün davamlı olması üçün qarşılıqlı etimad tədbirləri də davamlı olmalıdır...

Qeyd edək ki, 3+3 formatında daha öncəki iclaslar Moskva, Tehran və İstanbulda keçirilib. İndi də sıra ya

Bakıya, ya da İrəvana çatıb.

Bəs seçim nə olacaq, Bakı İrəvana güzəştə gedəcəkmi və toplantı İrəvanda olacaqsə, Azərbaycanı kim təmsil edə bilər?

Deputat Hikmət Babaoğlunun fikricə, Azərbaycan və qardaş Türkiyənin irəli sürdüyü 3+3 formatı 8 avqust 2025-ci ildə Vaşinqtonda sülh sazişinin parafından sonra yenidən aktuallaşıb: "Bu bir daha onu göstərir ki, ideya nə qədər səmərəli, nə qədər effektivdir, regional əməkdaşlıq nə qədər funksional bir platforma yarada bilər. Bu günlərdə isə 3+3 formatının növbəti tədbirinin keçirilməsi haqqında informasiyalar dolaşır. Mənə belə gəlir ki, əvvəlki görüşlərdə olduğu kimi 3+2 formatında keçirilə bilər. Çünki Gürcüstanın mövqeyi hələ də dəyişməyib. Görünür ki, biz qonşu dövlətin mövqeyinin dəyişməsi üçün bir müddət də gözləməli olacağıq".

Görüşün Azərbaycanla, yoxsa Ermənistanda və

hansı səviyyədə keçirilməsi məsələsinə gəldikdə Hikmət Babaoğlu xatırlatdı ki, 3+3 formatı müxtəlif səviyyədə təmsilçiliklə keçirilir: "Bəzən baş nazirlər səviyyəsində, bəzən baş nazirlərin müavinləri, bəzən xarici işlər nazirləri səviyyəsində baş tutur. Mümkündür ki, qarşıdakı dövrdə 3+3 formatında görüş dövlət başçıları səviyyəsində keçirilsin. Mənə belə gəlir ki, görüş növbəti ildə Ermənistanda keçirilə bilər. Gələn il Ermənistanda seçkilər keçiriləcək, eyni zamanda Ermənistan seçicisində sülh inancını daha da qüvvətləndirmək, sülh tərəfdarlarını motivasiya etmək üçün 3+3 formatında tədbirin Ermənistanda keçirilməsi mümkün ola bilər. Təbii ki, bu bir ehtimaldır. Tədbir Azərbaycanda da keçirilə bilər, Bakı buna hər zaman hazırdır və Ermənistandan da təmsilçilər iştirak edə bilərlər. Tədbirin Bakıda, yoxsa İrəvanda keçirilməsi əsasən Azərbaycanla Ermənistan arasında razılaşmadan asılı olacaq".

Deputat Arzuxan Əlizadə isə bildirdi ki, 3+3 formatı Azərbaycanın təklifi ilə formalaşmış bir platformadır və indiyə qədər bu platformada üç görüş keçirilib: "Bu görüşlərdə Gürcüstan təmsil olunmur. Digər beş ölkədən üçündə görüşlər baş tutsa da hələ ki Azərbaycanda və Ermənistanda keçirilməyib. Növbəti görüşün Bakıda və İrəvanda keçirilməsi nəzərdə tutulur. Bu istiqamətdə danışıqlar aparılır. Bununla bağlı Ermənistan XİN rəhbəri açıqlama verib. Növbəti görüşün harada keçirilməsinin elə bir prinsiplə əhəmiyyəti yoxdur. Əsas məsələ odur ki, Azərbaycanın təklifi ilə formalaşmış tərkibdə Gürcüstan istisna olmaqla, görüşlər reallaşsın və daha birinin keçirilməsi gündəmədədir. Gürcüstanın da növbəti görüşdə iştirakı müsbət olardı. Bu formatda görüşlər regionda dayanıqlı sülhə yönəlməli

lənəcək, eyni zamanda Ermənistan seçicisində sülh inancını daha da qüvvətləndirmək, sülh tərəfdarlarını motivasiya etmək üçün 3+3 formatında tədbirin Ermənistanda keçirilməsi mümkün ola bilər. Təbii ki, bu bir ehtimaldır. Tədbir Azərbaycanda da keçirilə bilər, Bakı buna hər zaman hazırdır və Ermənistandan da təmsilçilər iştirak edə bilərlər. Tədbirin Bakıda, yoxsa İrəvanda keçirilməsi əsasən Azərbaycanla Ermənistan arasında razılaşmadan asılı olacaq".

Deputat Arzuxan Əlizadə isə bildirdi ki, 3+3 formatı Azərbaycanın təklifi ilə formalaşmış bir platformadır və indiyə qədər bu platformada üç görüş keçirilib: "Bu görüşlərdə Gürcüstan təmsil olunmur. Digər beş ölkədən üçündə görüşlər baş tutsa da hələ ki Azərbaycanda və Ermənistanda keçirilməyib. Növbəti görüşün Bakıda və İrəvanda keçirilməsi nəzərdə tutulur. Bu istiqamətdə danışıqlar aparılır. Bununla bağlı Ermənistan XİN rəhbəri açıqlama verib. Növbəti görüşün harada keçirilməsinin elə bir prinsiplə əhəmiyyəti yoxdur. Əsas məsələ odur ki, Azərbaycanın təklifi ilə formalaşmış tərkibdə Gürcüstan istisna olmaqla, görüşlər reallaşsın və daha birinin keçirilməsi gündəmədədir. Gürcüstanın da növbəti görüşdə iştirakı müsbət olardı. Bu formatda görüşlər regionda dayanıqlı sülhə yönəlməli

əməkdaşlıq formatının reallaşmasıdır. Azərbaycan regiondakı reallıqları dəyişib və mövcud reallıqlar çərçivəsində 3+3 formatı da təklif olunub və tərəflər onu qəbul edib. Hələlik Gürcüstan Rusiya ilə əlaqədar problem üzündən iştirak etmir. Ancaq bu o demək deyil ki, Tiflis formatı qəbul etmir".

Deputat vurğuladı ki, növbəti görüşün İrəvanda keçiriləcəyi ehtimalı var: "Azərbaycan, hesab edirəm ki, bununla bağlı prinsiplə mövqe tutmayacaq, görüşün Ermənistan paytaxtında keçiriləcəyinə müsbət yanaşacaq. Görüşdə ya baş nazirin müavininin, ya da xarici işlər nazirinin, yaxud da xarici işlər nazirinin müavinlərindən birinin Azərbaycanı təmsil edəcəyi gözlənilir. Mən daha çox ehtimal edirəm ki, baş nazirin müavini Şahin Mustafayev İrəvan görüşündə Azərbaycanı təmsil edəcək. Şahin Mustafayev Ermənistanla delimitasiya və demarkasiya danışıqlarında da Azərbaycan hökumətini təmsil edir. İrəvandan sonra görüş Bakıda və Tiflisdə keçiriləcək. Əsas məsələ regionda davamlı sülhə, sabitliyə, əməkdaşlığa nail olunmasıdır. Bu, Azərbaycanın dövlət və milli maraqlarına xidmət eləyən məsələ olduğu üçün Bakı görüşün hansı ölkədə keçirilməsinə prinsiplə məsələ kimi baxmır".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Şişirtmələr

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Yaxud Fernando Botero Bakıda!

Kəçmiş deputat və keçmiş nəqliyyat nazirimiz Ziya müəllimin qardaşı Elton müəllimin akademiya-da 3 milyon yeyintiə yol verdiyi, hətta bu istiqamətdə cinayət işi açılması, pulu büdcəyə qaytar-dığı və sairə barədə xəbər yayılmışdı. Elton müəllim dər-hal bunu təkzib elədi, deyir hazırda AMEA-da sosial iş-lərlə məşğulam, yeyinti yalandır və sairə.

Doğrudan da, məntiqə 3 milyon yeyinti olsa, ən azı adamı tutmalıdırlar. Bizdə hüquqi dövlətdir, 3 manat əkiş-dirəni də tuturlar. (Bəzən tülkülər toyuq oğrularını içəri sa-lıb fermanı özləri həzm-rabedən keçirir, lakin indi bu söh-bətin yeri deyil, həm də mən siyasətə qarışmıram). Eyni zamanda əgər dövlətə xəyanət, çevriliş kimi maddələrlə suçlanan adam villada oturub pəncərəyə qonan milçəkləri sayırsa, 3 milyon yeyintiə görə azadlıqda qalmaq təbii hal sayılmalıdır.

Ancaq mən Elton müəllimin təmiz insan olmasına mənsub olduğu ailəyə görə də çox inanıram. Hazırda ailə-məişət mövzuları moddadır, məcburuq biz də bu ra-kursdan problemə giriş edək. Sözləşmə, hərənin rəsmi olandan əlavə uşaqları tapıldıqca məndə belə sual yaranır ki, niyə bizdə əhali sayı azalır. Məntiqə, tərsinə olmalıydı. İnşallah, gizli iqtisadiyyatı və gizli övladları qeydiyyata alandan sonra demoqrafik sıçrayışımız qaçılmaz olacaq-dır!

Bəli, ailə dəyərlərindən bəhs edirdik. Ölkəmizdə mil-li-mənəvi dəyərlərin başında gələn ailə məsələsi çox va-cibdir. Xaricdə ailə olmur, uşaqlar atasız böyüyür, Almani-ya dağılır. Azərbaycanda isə ailə müqəddəsdir. Elə mü-qəddəs olduğu üçün bəziləri ikinci-üçüncü ailələrini gizli saxlayırlar, axı müqəddəs şeylər adətən gözəgörməz olur! Nəse, çox dərinə getməyə, qayıdaq mövzuya.

Qeyd etdiyim kimi, Elton müəllim müqəddəs bir ailənin övlədidir, hacıdır, onun qardaşları da dindarlığı ilə tanınır, hətta Ziya müəllim nəqliyyat naziri işləyəndə namaz qıl-maqdan nazirliyin parketi və Bakı-Quba yolu yeyilmişdi. Nəqliyyat müfəttişləri küçədə hansı taksi sürücüsünü tut-salar lomla döyüb məcburən Həccə ziyarətə göndərirdilər. Oğlu Anar müəllim Ayları Qoruma Fondu yaratmışdı.

Ümumiyyətlə, sevindirici haldır ki, bizdə belə xəbərlər adətən yalan çıxır. Məsələn, iddia edilirdi guya Bakıda qə-dim binalar sökülür. Lakin icra hakimiyyəti açıqladı, deyir, orda tarixi bina olmamışdır. Prinsipcə, hamımız razıyıq ki, Qız qalasının yerində xəngəlxana açılınsın. Köhnəmiş şey-lər neyimizə lazımdır? Get gətir, görüm Şirvan şahları o ba-laca daxmalarda yaşayarmı, əgər hansısa JEK müdirinin villası "Şirvanşahlar sarayı"nın on qatı qədərdirsə?

Yaxud Adnan müəllimin dükanlar şəbəkəsinin bağlan-dığı söylənmişdi, o da yalan çıxdı. Hara baxırsan, ya-lan-palan, şişirdilmiş məlumatlar dolaşır. Məncə, bu sili-konlu xəbərlərin yaranması ərəzidəki ictimai-siyasi pro-seslərlə bağlıdır. Bir az elə bil ki, çox şişmişik.

Maraqlıdır ki, bu şişmə... mədəni sferaya da təsirini göstərir. Bir italyan rəssam var, meyvə heykəlləri qayırır, onun Bakıda daimi sərgisi keçirilir, yaqin görmüş olarsınız: nəhəng üzüm, alma-armud, xiyar-bamadur fiqurlandır. İn-sandan böyük üzüm salxımı olarmı? Bizdə var. Lakin Bakı-da daha maraqlı sərginin açılışı bir-iki günə baş tutmalıdır. Kolumbiyalı bir ünlü rəssam var, Fernando Botero adında. Botero rəssamlıqda öz üslubunu - boterizm adlanır - yarat-mış nadir sənətkarlardan olmuşdur. Bu üslubun qısa izahı belədir ki, Boteronun çəkdiyi bütün fiqurlar, yaratdığı bütün heykəllər... gombul olur. Yəni Botero tək cə ənənəvi pişi-yi-filanı gombul düzəltmir, onun rəsmlərində hətta iynə-sap da şişmiş formada ola bilər. Ona görə Boteronun rəsmləri insana toxluq, gümrəlik, xoş əhval-ruhiyyə aşıla-yır. Bir növ, bizim məşhur "Bunlar yeyib-doyub" diskursu-muzun incəsənətdə proyeksiyasıdır.

Hamınızı o sərgiyə baxmağa dəvət edirəm.

Rusiya Cənubi Qafqazda öz tə-sirlərini güclən-dirmək üçün ye-nə də rus dilindən rıçaq kimi istifadə etməkdədir. Tribunainfo.az bildirir ki, 2025-ci ilin noyabrın-da Rusiya Federasiyasın-dan tələbə könüllülər "Rusiya üçün!" humani-tar layihəsi çərçivəsində Ermənistanla gələcəklər.

Bu barədə NEWS.am-a Ermənistandakı "Rus evi"nin mətbuat xidməti məlumat ve-rib.

Proqram Xaricdə Yaşa-yan MDB Ölkələrinin Həmvə-tənləri və Beynəlxalq Humani-tar Əməkdaşlıq üzrə Fede-ral Agentliyi ("Rossotrudni-çestvo") tərəfindən Rusiya Federasiyası Hökuməti ya-nında Maliyyə Universiteti ilə birgə təşkil olunub.

Ermənistandakı könüllü-lərin missiyası biliyin dərin-ləşdirilməsinə və erməni məktəblilərinə müasir, həyat qabiliyyətli rus dilinin nü-mayiş etdirilməsinə diqqət yeti-rəcək. İş "Rossotrudni-çestvo" ilə əməkdaşlıq edən bir sıra təhsil platformaların-da aparılacaq.

Proqrama bir sıra intellek-tual və yaradıcılıq tədbirləri daxildir. Bunlara erməni məktəbliləri üçün rus dili və ədəbiyyatı üzrə viktorinalar, tarix və mədəniyyətin aktual mövzularında birgə müzaki-rələr, klassiklərin yaradıcılığı-na həsr olunmuş ədəbi sa-lonlar və s. aiddir.

Qeyd edək ki, Azərbay-can "Rus evi"ni bağlayıb. Kreml və mərkəzin rəhbəri Primakov isə ümid edir ki, Bakıda onun fəaliyyətini bər-pa etmək mümkün olacaq. Lakin "Rusiya üçün!" şüarı ilə tələbələr Ermənistanla gö-nərlənməsi Moskvanın planla-rından xəbər verir. Bu, həm də Azərbaycan üçün narahat-edici faktordur.

"Rossotrudniçestvo" qu-rumu ilə Azərbaycan höku-məti hazırda Bakıda "Rus evi"nin fəaliyyətinin bərpası istiqamətində danışıqlar apa-rır. Bu barədə agentliyin rəh-bər müavini Pavel Şevtsov "RIA Novosti"yə açıqlama ve-rib. Şevtsovun sözlərinə gö-rə, tərəflər konsensus tap-maq üçün əlaqə saxlayır və Rusiya ümid edir ki, Prezi-dent Vladimir Putin və Prezi-dent İlham Əliyev arasında görüşün nəticəsində məsələ müsbət həllini tapacaq.

"MDB ölkələrində rus dili-nin dəstəklənməsi əməkdaş-lığın ümumi gələcəyinə sə-rmayədir".

Bunu Rusiya Federasiya Şurasının sədri Valentina Matviyenko "Rus dili MDB re-gionunda integrasiya dialo-qunun əsasıdır" adlı konfran-sın iştirakçılara müraciətin-də deyib.

"Rus dilinin dəstəklənmə-

Rus dilinə qayğı adı ilə Cənubi Qafqaza yeni həmlə

Moskvanın "Rusiya üçün!" humanitar layihəsi Azərbaycana hansı təhlükələri vəd edir?

si siyasi məqsəduyğunluq məsələsi deyil, ümumi gələ-cəyimizə, təhsil, elm və mə-dəniyyət sahəsində əmək-daşlığın inkişafına sərmayə-dir", - Matviyenko bildirib

Rusiyalı spiker müraci-ətində başqa bir qərribə ifadə də işlədib, o qeyd edib ki, "MDB ölkələrinin ümumi və-zifəsi" rus dilinin mövqeyini qorumaq və möhkəmləndir-məkdir.

Hansı "ümumi vəzifə"dən söhbət gedir əgər MDB ölkə-lərin hamısı BMT üzvü olan suveren dövlətlərdir? Konkret olaraq Azərbaycanın rus dili ilə bağlı heç bir öhdəli-yi yoxdur.

Bəs "Rusiya üçün!" hu-manitar layihəsi adı altında Cənubi Qafqaz ölkəsinə belə bir səfərin reallaşması Azər-baycan üçün hansı təhlükə-ləri vəd edir? O deməkdir ki, bundan nəticə çıxarılıb "Rus evi"ni bərpa etməməliyik?

"Azərbaycanda "Rus evi"nin açılmasına ehtiyac yoxdur. Bu mərkəzin fəali-yətinin bərpasını zəruri edən fakt varsa, təqdim etsinlər. Hər hansı mühüm səbəb yox-dur ki, "Rus evi" işinə başla-sın. Elə Ermənistanla olan "yürüş" də imperalizmin keç-miş forpostuna yenidən həm-ləsidir". Bu fikirləri "Yeni Mü-savat"a **siyasi ekspert Ra-miyə Məmmədova** deyib. Onun fikrincə, Rusiya Ermə-

nistanı **itirməsi ilə barışa bil-mir və müxtəlif layihələr adı ilə bu ölkədə təsir imkan-larını saxlamağa çalışır**: "Moskva rus dilinə əhəmi-yət verir. Bu, imperiyanın tə-sir vasitəsidir. Rusiya lideri dəfələrlə deyib ki, Azər-baycan məktəblərində rusdilli bölmələrin olması əhəmi-yətlidir. Eləcə də digər keç-miş sovet ölkələri haqda belə fikirləşir. Çünki imperiya müxtəlif vasitələrlə təsir zo-nasını genişləndirir. Əlbəttə ki, MDB məkanında rus dili hakimdir, amma Rusiya buna təhsil və mədəni hadisə kimi baxmır, sırf siyasi niyyət var".

Ekspert əlavə edib ki, Er-mənistanla "Rusiya üçün!" şüarı ilə tələbə səfərinin arxa-sında məhz öz təsir gücünü göstərmək məqsədi dayanır.

Milli Cəbhə Partiyasının sədr müavini Ehtiram Meh-diyev hesab edir ki, "Rus evi" açılmamalıdır və "yox" cavabı verilməlidir. Onun sözlərinə görə, bu "rus ocağı" Azərbaycana fayda vermir, münasibətlərə də müsbət təsiri yoxdur: "Ona görə də fəaliyyətini bərpa et-məyə zərurət görmürəm. Er-mənistanla tələbələr yolla-maq da Rusiyanın çırpıntılarıdır. Kreml təsir dairəsinin ki-çildir. Bu fikirləri "Yeni Mü-savat"a **siyasi ekspert Ra-miyə Məmmədova** deyib. Onun fikrincə, Rusiya Ermə-

kimi Rusiya ortaya çıxarılıb və tarixi ərəzilərində onlara respublika qurmağa şərait yaradıb. İndi Rusiya qəzəblənir ki, onun yaratdığı əlindən çıxır. Bu səbəbdən təzyiq artırır. Yəni Kremlə görə İrəvan döndük çıxıb, ermənilər də üz çevirib və bunu xəyanət kimi qiymətləndirirlər".

E.Mehdiyev güman edir ki, Rusiya köhnə vasitələr və üsullarla, ənənəvi təzyiq metodları ilə regionda qala bilməyəcək: "Moskva doktri-nanı dəyişməyə məhkumdur. Bu yanaşma ilə bölgədə nü-fuz sahibi olmaq çətindir. Ru-siya hələ də uğursuz metod-lara diqqət ayırır. Ən azı müt-təfiqi Çin kimi siyasət yürüt-sə, qonşuları və tərəfdaşları ilə normal münasibətlər qura bilər. Ancaq biz imperiya zehniyyətində dəyişiklik gör-mürük. Rusiya hələ də torpaq işğal etməklə ərəziləri geniş-ləndirmək, rus dilini yaymaq kimi imperialist "ideya"larla yaşayır. Ukraynada hərbi əməliyyatlarla bağlı Kremlin mövqeyi həm də rus dili ilə əlaqədardır. Moskva Kiyevdən rus dilinin ikinci rəsmi dil ol-masını tələb edir. Bu da onu göstərir ki, Rusiya sabah Qa-zaxistanda və ya başqa MDB ölkəsində "rusdilli insanlar sı-xışdırılır" adı ilə hərbi eskala-siyaya əl ata bilər".

□ **Emil SALAMOĞLU, "Yeni Müsavat"**

ABŞ Prezidenti Donald Tramp Mərkəzi Asiya ölkələrinin (Qazaxıstan, Özbəkistan, Qırğızıstan, Türkmənistan və Tacikistan) liderlərini Ağ Evə dəvət edib. Məqsəd bir həftə sonra - noyabrın 6-da Vaşinqtonda C5+1 formatında onların iştirakı ilə keçirilməsi nəzərdə tutulan Orta Asiya-ABŞ sammitidir.

Trampın bu təşəbbüsünü "çox vaxtında və dəstəyə layiq" sayan Qazaxıstan Prezidenti Kasım-Jomart Tokayev Minval Politika-ya eksklüziv şərhində Azərbaycanın potensial iştirakı ilə bağlı da fikirlərini bildirib: "Mən Azərbaycanın da belə bir vacib forumda iştirakını arzuolunan hesab edirəm. Çünki enerji ehtiyatları, əlverişli coğrafi mövqeyi, həmçinin Prezident İlham Əliyevin strateji vizyonu və siyasi iradəsi nəzərə alınmaqla, bu ölkə məhiyyət etibarilə regional nəqliyyat, logistika və enerji gücünə çevrilib və Cənubi Qafqazda və ondan kənarda mühüm rol oynayır. Azərbaycan Böyük Orta Asiyanın təbii bir hissəsi hesab edilə bilər. Əminəm ki, tədbir məhsuldar və qarşılıqlı faydalı olacaq".

Bəs C5+1 formatı Azərbaycan üçün konkret hansı geosiyasi, iqtisadi və logistik üstünlüklər yarada bilər? Bu, Rusiyanın Orta Asiyadan sıxışdırılması layihəsidirmi? İlham Əliyevin də sammitdə iştirakı mümkündürmü? Nəhayət, Rusiyanın cavabı nə ola bilər?

Sabiq maliyyə naziri, professor, siyasi və iqtisadi məsələlər üzrə şərhçi Fikrət Yusifov "Yeni Müsavat"a dedi ki, ABŞ-nin Avrasiya məkanında resurslara və kommunikasiyalara nəzarəti təmin etmək kimi uzağa hesablanmış strategiyası bu gün Donald Tramp tərəfindən uğurla reallaşmaqdadır. Tramp bu hədəflərə çatmaq yolunda konkret əməli addımlar atmaqla sözdən işə keçməkdədir. Onun Cənubi Qafqazda sülh yaratmaq və paralel olaraq Zəngəzur dəhlizinə nəzarəti əldə etmək kimi gediş-

ləri bu regionda illərdir kök salmış Rusiyanı oyundan çıxarmaq qədər səmərəli oldu. Tramp bu addımı ilə müxtəlif yollarla Cənubi Qafqazda yerləşməyə çalışan Avropa İttifaqının aparıcı dövlətlərinə və ilk növbədə Fransaya da öz yerini göstərdi. Artıq dəyə bilirik ki, bir qədər gec olsa da, realıqda Birləşmiş Ştatlar Xəzər və Cənubi Qafqaz regionuna nəzarəti əldə etmək yolunda böyük uğur qazandı.

İndi Birləşmiş Ştatlar eyni gediləri Mərkəzi Asiya ölkələri ilə bağlı etməyə üz tutub. Onun Mərkəzi Asiya ölkələrinin liderlərini Ağ Evə dəvət etməsi o deməkdir ki, Tramp indi də Mərkəzi Asiyada qazanmaq istəyir.

Ağ Ev rəhbərliyinin Cənubi Qafqaz və Mərkəzi Asiyada əsaslanmaq yolunda atdığı addımlar onun Avrasiya məkanında heç bir dövləti (Çin nəzərdə tutulur) ABŞ-dən qabağa buraxmamaq strategiyasına tam uyğundur.

Qazaxıstan Prezidentinin bu sammitdə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin iştirakı ilə bağlı təklifinə gəlincə, bu, olduqca doğru bir təşəbbüsdür. Bu təklifi irəli sürərkən Tokayev bir neçə əsasdan çıxış edib. Əvvəla, Azərbaycan Mərkəzi Asiya ölkələri və ilk növbədə Qazaxıstanla çox yaxşı və etibarlı əlaqələr qura bilib, digər tərəfdən, Azərbaycan lideri uzaqgörən bir siyasətçidir və ABŞ Prezidentinin İlham Əliyevə münasibəti olduqca yaxşıdır".

Milli Məclisin deputatı Azər Badamov qeyd etdi ki, ABŞ-Mərkəzi Asiya sammitində Azərbaycanın iştirak et-

C5+1 formatı və Tokayevin Trampdan Bakı ilə bağlı xahişi...

Ağ Ev sahibi Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı arzusunun reallaşmasından sonra daha bir hədəfinə çatmaq istəyir

məyi ilə bağlı Qazaxıstan Prezidenti Kasım-Jomart Tokayevin fikirləri çox yüksək dəyərləndirilir: "Tokayev geniş dünyagörüşə malik liderdir. Qazaxıstanın dövlət başçısı Azərbaycanla əməkdaşlığın təkcə Mərkəzi Asiya ilə yox, Asiyadan Avropaya qədər böyük bir coğrafiya üçün gətirdiyi faydaları çox yaxşı bilir. Çünki bu gün əlverişli nəqliyyat bağlantıları olmadan regional və global əməkdaşlığı genişləndirmək mümkün de-

yil. Məhz bu baxımdan Mərkəzi Asiyanın dövlətləri Azərbaycanı özünə çox yaxın hesab edir. Xatırlatmaq istəyirəm ki, Mərkəzi Asiya ölkələri özlərinin dövlət başçılarından yalnız birini seçirlər. Bu da Azərbaycanın Mərkəzi Asiya üçün əhəmiyyətindən irəli gəlir. İndi də 5+1 formatında Azərbaycanın olması tam məntiqlidir və bu format 6+1 ola bilər. Azərbaycan coğrafi-logistik önəm daşıyan ölkədir. Ölkə-

mizin iştirakı ilə ərəşəyə gəlmiş Orta dəhliz və Trans Xəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutu həm yüklərin daşınmasında, həm də enerji daşıyıcılarının nəql olunmasında və rəqəmsal kommunikasiyaların qurulmasında əhəmiyyətli rol oynayır. Bu da dənizlərə çıxışı olmayan Mərkəzi Asiya üçün fərsət pəncərəsidir. Yeni ABŞ-nin Mərkəzi Asiyadakı maraqları strateji əməkdaşlıq üzərində qurulur. Bu əməkdaşlığın genişləndirilməsi

Azərbaycansız çətin ola bilər. Mərkəzi Asiya təbii resurslarla zəngin bir regiondur. Bu regionun resurslarının nəql edilməsi üçün Azərbaycanın iştirak etdiyi Orta dəhliz marşrutu mütləq şəkildə aktualdır.

Azərbaycanla Mərkəzi Asiya ölkələri regional inteqrasiya və mədəni bağlarla bağlıdır. Bizim xalqları eyni din, dil, oxşar tarix və mədəniyyət birləşdirir. Bu baxımdan beynəlxalq platformalarda iştirakımız qarşılıqlı hörmət və fayda əsasında daha faydalı olur. Qeyd etdiyim bu məqamları nəzərə alsaq, prezident İlham Əliyevin ABŞ-də keçiriləcək 5+1 sammitində iştirakı mükündür. Təbii ki, Azərbaycanın beynəlxalq əməkdaşlıq təşəbbüsləri heç bir ölkənin, o cümlədən Rusiyanın maraqlarına qarşı deyil. Həm də Azərbaycan müstəqil siyasət yürüdən ölkədir. Biz beynəlxalq əməkdaşlığımızı kənardan olan istək və maraqlar üzərində qurmuruq. Ölkəmiz bütün tərəfdaşlarla qarşılıqlı hörmət, fayda əsasında və milli maraqlar üzərində əməkdaşlıq edir".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Paşinyan erkən seçkilərə gedir? - maraqlı hərəkətlənmə

Erməni baş nazirə çevriliş planı ilə bağlı xəbərdarlıq edildi - siyasi hərəkət yüksəlir

Ermənistan parlament seçkiləri yaxınlaşdıqca siyasi hərəkət gözənləndiyindən daha sürətlə yüksəlir. Əsas da ona görə ki, bu, təkcə hakimiyyət və radikal müxalifətin deyil, bütövlükdə Ermənistanın və erməni xalqının taleyini müəyyən edəcək kritik seçkilər olacaq.

Ancaq Nikol Paşinyan hakimiyyəti tələsmək zorunda. Çünki zaman daralır. Gələn ilin iyununa - parlament seçkilərinə qədər gec ola bilər. Yaxşı olardı ki, cari ilin sonuna qədər seçkilər, 1-2 ay sonra isə konstitusiyaya referendumu keçirilsin, ardınca da dərhal sülh müqaviləsi imzalsın. O halda 2026-cı ilin yazında İrəvanda keçiriləcək Avropa Siyasi Şurasının sammitinə Azərbaycan və Türkiyə liderlərinin - İlham Əliyev və Rəcəb Tayyib Ərdoğanın iştirak ehtimalı xeyli artmış olardı.

Bu arada "Hraparak" qəzeti baş nazir və komandasının növbədənə parlament seçkilərinə hazırlaşdığını yazıb. "Paşinyanın yaxın çevrəsinə təəccübləndirən məqam seçkilərə hələ 8 ay qalmış artıq seçki qərarlarının rəhbərinin və təşviqat üzrə müavinin təyin edilməsi olub. Bu tələskənlik hökumət komandasını baş nazirin növbədənə parlament seçkilərinə hazırlaşdığı qənaətinə gətirib", - nəşr bildirib (Axar.az).

Qəzet həmçinin qeyd edib ki, bu dəfə seçki qərarına baş nazirin aparat rəhbəri Arak Arutyunyan təyin olunub. 2021-ci ildə həmin vəzifəni indiki müdafiə naziri Suren Papikyan icra edib.

Məsələ də bundadır ki, erkən seçkilərə niyə gedilməsin, əgər bunu təkcə daxili siyasi konyunktura yox, ümumən bölgədəki və dünyadakı şərtlər, Rusiyaya bağlı qüvvələrin fəallaşması dikte edərsə.

Paşinyan erkən seçki qərarı verə bilərmi?

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri Çingiz Qənzadə erkən seçki gözləmir. Onun sözlərinə görə, hakimiyyət seçkilərin gələn ilin iyununda keçiriləcəyini açıqlayıb və tarixin dəyişəcəyi ehtimalı azdır. Hüquq müdafiəçisi hesab edir ki, vaxt onsuz da daralır və Paşinyan təhlükələri dəf etmək üçün ön tədbirləri sürətləndirməlidir: "Artıq Moldova Prezidenti Maya Sandu xəbərdarlıq edib ki, Rusiya Ermənistanı və onun ölkəsində siyasi çevrilişlərə hazırlaşır. Bununla bərabər Samvel Ka-

rapetyanın hərəkəti aktiv fəaliyyətdədir. Müxalifətin bu cihətinə keçmiş "Qarabağ klani" və kilsenin də dəstəyi istisna deyil. Bu qüvvələr isə Rusiyanın himayəsi və ya dəstəyi sayəsində fəaldır. Paşinyan Kapetyanı həbs edib, kilsədə təmizləmə işləri aparır, Gümrünün meri də həbs olundu. Düşünürəm ki, bu prosesin davamı qaçılmazdır. Paşinyan rəqiblərini zəiflədir ki, çevriliş sənərisi ölü doğulsun. Seçkilərə gəlincə, əhalinin onun partiyasına səs verəcəyini gözləyirəm".

Ç.Qənzadənin fikrincə, Paşinyan müharibədən dərhal sonra növbədənə parlament seçkilərinə gedib və qalib gəlir: "Bu, risk idi və Paşinyan bacardı. Yeni müharibəni uzadan bir lider seçkidə qalib gəldi. Əslində gözlənilməz idi və erməni xalqı sülh istədiyini nümayiş etdirdi. Halbuki böyük məğlubiyyətin şokundan çıxmamışdılar. Heç bir lider buna risk etməzdi, amma Paşinyan növbədənə seçkiyə getdi. İndi üstündən 4 il keçir və dəyişən realıqlar var. Əvvəla, Paşinyan sülh anlaşmasını xalqına təqdim edib. Ardınca dəhlizi Rusiyaya verib və bunu da erməni cəmiyyətinə göstərib. Həmçinin Qazaxıstan taxılı Azərbaycanı Ermənistanı daşınacaq, Türkiyə ilə yaxınlaşma var. Bütün bu xarici faktorlar Paşinyanın ictimai rəyində mövqeyini gücləndirir. Daxili siyasətdə isə xarici şirkətlərin sərmayəsi, nanotexnologiyaların gətirilməsi, Avropa İttifaqı ilə ticarət dövrüyəsini artırmaq onun seçkilərdə qələbəsinə təsir edəcək amillərdir. Hətta erkən seçkiyə getməsə belə qalib gələcəyini düşünürəm. Təbii ki, kritik və gərgin seçki keçəcək, amma Paşinyan öhdəsindən gələcək".

Hüquq müdafiəçisi Xəzər Teyyublu Paşinyanın hakimiyyətdə qalmasını Azər-

baycan üçün sərfəli hesab edir. Onun fikrincə, Rusiya Ermənistanı iqtidar dəyişikliyi hədəfləyir, amma indi bunu həyata keçirmək real görünür: "Bir tərəfdən müharibə onu məşğul edib, bir yandan Paşinyanın addımları içəridə revanşist qüvvələri təqədən salır. Erməni iqtidarı müxalifəti yormaqla strategiyası yürüdü. Paralel olaraq kilsə heydər salınır. Erməni cəmiyyəti anlayır ki, bu yaramaz qüvvələr təzədən hakimiyyətə qaytarmaq olmaz. Xalq onların korruptsiya olduğunu bilir".

X.Teyyubluya görə, erkən seçki real deyil, Paşinyan təşvişində olduğunu göstərmək istəyir: "Fikrimcə, Rusiya ciddi təzyiq edəcək. Bu prosesdə bütün qüvvələr hərəkətə gətirəcək. Ermənistanı iqtisadiyyat və qarşılıqlı əlaqələrə cəlb etmək lazımdır. Əgər xalqın böyük hissəsi müxalifətlə birləşsə, ordu belə prosesə qoşula bilər. Ancaq indi bu potensial yoxdur. Paşinyan orduda təmizlik işləri aparıb, kilsə, müxalifət nüfuzunu itirib, cəmiyyət alternativ görünür. Əsas problem də məhz Paşinyana rəqib olmamasıdır. Karapetyan bəlkə də uğur qazana bilərdi, amma onun Rusiya vətəndaşı olması cəmiyyətə bir siqnaldır. İkincisi, həbsi onun seçkilərdə mübarizə aparmasını çətinləşdirir. Komandasının isə ciddi nəticə əldə edəcəyini gözləmirəm".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Açıqlanan maliyyə hesabatından aydın olur ki, "Azərİstİlİktəchizat" ASC-nin yığılmış zərəri 133 milyon 34 min manat olub, bu isə illik müqayisədə 5,37 faiz çoxdur. Belə ki, şirkət 2024-cü ili 6 milyon 785 min manat zərərlə başa vurub. Bu ilin yanvar ayının 1-nə "Azərİstİlİktəchizat"ın cəmi aktivləri 149 milyon 364 min manat, cəmi öhdəlikləri 84 milyon 178 min manat, cəmi kapitalı isə 65 milyon 186 min manat təşkil edib.

Qeyd edək ki, "Azərİstİlİktəchizat" ASC istilik təchizatı sahəsində mərkəzləşdirilmiş istilik və isti su xidmətləri göstərən və səhmlərinin 100 faiz paketi dövlətə məxsus şirkətdir. Onun nizamnamə kapitalı 136,685 milyon manat təşkil edir. Səhmdar cəmiyyəti Bakıda və regionlarda yaşayış evlərini və binaları, təhsil, səhiyyə müəssisələrini və digər sosial təyinatlı obyektləri istiliklə təchiz edir.

"Azərİstİlİktəchizat" ASC öz sahəsində təbii inhisar mövqeyinə malik olan tək dövlət şirkəti deyil. Azərbaycanda belə şirkətlərin sayı onlardır. Onların, demək olar ki, hamısının illər boyu yığılmış zərərlərinin həcmi milyardlarla manatla ölçülür.

Ümumiyyətlə, Azərbaycanda iri dövlət şirkətlərinin sağlamlaşdırılması, borclarının azaldılması, özünümaliyyələşdirmə səviyyəsinin yüksəldilməsi son onillikdə dövlət qarşısında duran başlıca vəzifələrdən biri olaraq qalmaqdadır. Xüsusilə 2015-ci ilin maliyyə böhranından sonra əksəriyyəti mühüm bir sahədə təbii inhisar olan və dövlət büdcəsindən milyardlarla manat dotasiyalar alan bu şirkətlərin idarəçiliyinin dəyişməsi, maliyyə fəaliyyətində şəffaflığın yaradılması zərurətə çevrilib. Çünki onların qaranlıq maliyyə sistemi nə məsul olduqları mühüm xidmət sahələrində keyfiyyəti yüksəltməyə imkan verir, nə də iriməbləqli dövlət yardımını azaltmağa.

2020-ci ildə Azərbaycan İnvestisiya Holdingi yaradılıb, əksər iri dövlət şirkətləri onun idarəçiliyinə verildənə başlanılan prosesdən gözləntilər çox yüksək idi. Ən azı növbəti 3 ildə dövlətin boynunda ağır yükə çevrilən həmin şirkətlərin maliyyə şəffaflığının təmin olunması, xidmət keyfiyyətinin qaldırılması, nəhayət, onlara yönəlik büdcə yardımlarının azaldılması gözlənilirdi. Lakin ötən 5 ildə bu gözləntilər böyük ölçüdə özünü doğrultmadı. Doğrudur, bir sıra qurumlar uzun illik zərərli yekunlardan az da olsa mənfəətə keçdilər, lakin bu, onların təqdim etdikləri xidmətlərin keyfiyyətində hissə olunmadı. Eyni zamanda dövlət büdcəsindən birbaşa dotasiyalar alsada da, digər xərc maddələri üzrə dövlətdən aldıkları vəsaitlərin ümumi məbləğində ciddi bir dəyişiklik müşahidə olunmur.

Bir sıra qurumlar publik hüquqi şəxslərə çevriliblər, lakin bu, onların dövlət büdcəsindən aldıkları vəsaitlərin

Milyonlarla borcu olan qurumlar - onlar dövlətə borclarını qaytarmağa tələsmirlər, səbəb nədir?

həcmində demək olar ki, hissə olunmayıb. Onlar nəhəng məbləğlərdə dövlət sifarişləri alsalar da, bu, borcların ödənməsində irəliləyişə gətirib çıxarmayıb.

Azərbaycan Hesablama Palatasının 2025-ci ilin dövlət büdcəsi layihəsinə verdiyi rəyden aydın olur ki, cari ildə büdcədən 56 publik hüquqi şəxsə dövlət sifarişləri üçün 1,1 milyard manat ayrılması nəzərdə tutulub ki, bu da 2024-cü ilin gözlənilən icrası ilə müqayisədə 111,9 milyon manat və ya 11,2 faiz çoxdur:

"Qeyd edək ki, publik hüquqi şəxslərə dövlət sifarişləri ilə yanaşı, digər istiqamətlər üzrə də vəsait yönəldilir və ayrılan vəsaitin büdcə xərclərində payı əhəmiyyətlidir (2023-cü ildə dövlət büdcəsi xərclərinin təqribən 5-də 1-dən çox hissəsi). 2025-ci ildə də dövlət müəssisələrinə subsidiya ayrılmasının davam etdirilməsi proqnozlaşdırılır. Layihəyə əsasən, bu istiqamət üzrə bölgüsü əvvəlcədən müəyyən edilmiş xərclərin məbləği 403,5 milyon manat olmaqla, əvvəlki ilə nisbətən azalma ilə proqnozlaşdırılarsa da, icra prosesində bölüşdürüləcək xərclər hesabına dövlət müəssisələrinə ayrılacaq vəsaitlərin daha çox olacağı ehtimal edilir. İstər publik hüquqi şəxslərə, istərsə də dövlət müəssisələrinə ayrılan vəsaitlərin icrası əsasən xəzinədən kənar hesablar vasitəsilə həyata keçirilir. Xəzinədən kənar əməliyyatların artması isə xərc öhdəlikləri

nin icrasının izlənilməsi imkanlarını məhdudlaşdırmaqla, bu vəsaitlərin dövlət nəzarətindən kənarda qalması ilə nəticələnir".

Hesablama Palatası tərəfindən aparılmış audit tədbirləri zamanı üzə çıxıb ki, bəzi hallarda belə qurumlara ayrılmış vəsaitlər uzun müddət müvafiq müəssisələrin bank hesablarında qalır ki, bu da resurs çatışmazlığı ilə bağlı riskləri formalaşdırır.

İri dövlət şirkətlərinin fəaliyyətinin sağlamlaşdırılması üçün həyata keçirilən tədbirlərə rəğmən, onların demək olar ki, heç biri xarici maliyyə qurumlarından dövlət zəmanəti ilə aldıkları kreditləri qaytarmırlar.

Hesablama Palatasının qeyd olunan hesabatına əsasən son illərdə bir sıra dövlət müəssisələrinin dövlət zəmanətli öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi üçün hər il əhəmiyyətli məbləğdə vəsait dövlət büdcəsi və "Dövlət borcu və zəmanəti üzrə öhdəliklərin Təminat Fondu" hesabına icra edilir: "Belə ki, bu məqsədlə 2021-ci ildə 493,6 milyon manat Təminat Fondu, 249,4 milyon manat isə büdcə vəsaiti hesabına olmaqla, cəmi 743,0 milyon manat, 2022-ci ildə 119,1 milyon manat Təminat Fondu, 339,4 milyon manat büdcə vəsaiti hesabına olmaqla, ümumilikdə 458,5 milyon manat, 2023-cü ildə isə 438,2 milyon manat Təminat Fondu və 308,0 milyon manat büdcə vəsaiti hesabına

olmaqla, ümumilikdə 746,2 milyon manatlıq ödəniş həyata keçirilib. Bu, büdcə vəsaitlərinin dövlət zəmanəti ilə təmin edilmiş öhdəliklərin yerinə yetirilməsinə istiqamətlənməsinin davamlı olduğunu şərtləndirir. Qeyd edilənləri nəzərə alaraq, təşkilatların maliyyə vəziyyətinin əhəmiyyətli şəkildə qiymətləndirməsini və öz öhdəliklərini yerinə yetirə biləcək qurumların dövlət zəmanətilə təmin edilməsini zəruri hesab edirik".

2025-ci il üçün dövlət büdcəsinin tərkibində xarici dövlət borcu üzrə ödənişlər 1 milyard 441,6 milyon manat məbləğində proqnozlaşdırılıb ki, bu da 2024-cü ilin yenidən baxılmış büdcəsində nəzərdə tutulan məbləğdən 316,3 milyon manat çoxdur:

"Xarici dövlət borcu üzrə ödənişlərin dövlət borcuna xidmətlə bağlı xərclərin ümumi məbləğinin 60,1 faizinə, dövlət büdcəsi gəlirlərinin 3,8 faizinə, dövlət büdcəsi xərclərinin isə 3,5 faizinə bərabər olacağı nəzərdə tutulur. Xarici dövlət borcunun faiz ödənişləri üzrə proqnozlaşdırılan 479,3 milyon manat məbləğində vəsait növbəti ilin dövlət büdcəsi xərclərinin 1,2 faizini təşkil edir. Qeyd edək ki, cari ilin ilkin təsdiq edilmiş büdcəsi ilə müqayisədə faiz xərclərinin 142,4 milyon manat azalmasına baxmayaraq, əsas borc ödənişlərində 111,4 milyon manat artım müşahidə edilir. Əsas borc ödənişlərində artımın əsas səbəbi bir sıra dövlət müəssisələrinin, o cümlə-

tərəfindən cəlb edilmiş borclara verilmiş dövlət zəmanətləridir: "Uzunmüddətli mitiqasiya tədbiri olaraq Azərbaycan Prezidentinin müvafiq Fərmanı ilə yaradılmış "Azərbaycan İnvestisiya Holdingi" və "Azərbaycan Neqliyyat və Kommunikasiya Holdingi (AZCON)" publik hüquqi şəxslərin idarəetməsinə verilmiş portfel şirkətlərin, o cümlədən dövlət zəmanəti ilə borc cəlb etmiş bir sıra dövlət müəssisələrinin idarə olunması sisteminin təkmilləşdirilərək korporativ idarəetmə standartlarının tətbiq edilməsi, gəlir və xərclərinə nəzarətin gücləndirilməsi, risklərin optimallaşdırılması yolu ilə onların tam sağlamlaşdırılması istiqamətində müvafiq addımlar atılır".

Qeyd edək ki, hazırda Milli Məclis komitələrində 2026-cı ilin dövlət büdcəsinin layihəsinin müzakirəsi gedir. Parlamentin İnternet saytında yerləşdirilən layihədən aydın olur ki, gələn il də dövlət şirkətlərinə büdcədən dotasiyaların ayrılması davam edəcək. Məsələn, layihəyə əsasən 2026-cı il dövlət büdcəsindən iqtisadi fəaliyyət xərcləri bölməsinə aid olan neqliyyat və rabitə xərcləri üçün 286,9 milyon manat vəsait proqnozlaşdırılıb. Layihədə bildirilib ki, metroda səmərələşmə xidməti üzrə gediş haqqı tariflərinin artımı da nəzərə alınmaqla "Bakı Metropoliteni" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin səmərələşmə xidməti tarifinin maya dəyərindən aşağı olması nəticəsində yaranmış zərərin örtülməsi üçün növbəti ildə 40,0 milyon manat subsidiya nəzərdə tutulub ki, bu da 2025-ci ilə müqayisədə 12,3 milyon manat və ya 44,6 faiz çoxdur.

Maliyyə Nazirliyinin hazırlanan "2026-2029-cu illəri əhatə edən Ortamüddətli Xərclər Çərçivəsi"ndə açıqladığı məlumata görə, 2025-ci il 1 sentyabr tarixinə dövlət şirkətlərinin Azərbaycanın dövlət zəmanəti ilə təmin edilmiş borcları 10 milyard 727,1 milyon manat və ÜDM-in 8,3 faizini təşkil edib. Məlumatla görə, qeyd olunan məbləğin 87,6 faizi xarici valyutada (5 milyard 526,5 milyon ABŞ dolları), 12,4 faizi isə milli valyutada (1 milyard 332,1 milyon manat) cəlb edilmiş borclara verilmiş dövlət zəmanətləridir. Azərbaycanın dövlət zəmanəti ilə təmin edilmiş borclarının məbləği ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 786,7 milyon manat azalıb.

Sənədə əsasən Azərbaycan Respublikası adından verilmiş dövlət zəmanətləri əsasən dövlət müəssisələri

Layihədə digər dövlət şirkətlərinə müxtəlif istiqamətlər üzrə vəsaitlərin ayrılması nəzərdə tutulur. Lakin gözlənilir ki, ölkənin əsas gəlir mənbəyi olan neftin hasilatının azalması, qiymətinin düşməsi gözlənilən 2026-cı il və növbəti illərdə dövlət maliyyələşməsinə nəzarət sərtləşdiriləcək. Maliyyə Nazirliyinin yeni rəhbərliyinin fəaliyyətindən bu sahədə ciddi dəyişikliklərin olacağı hissə edilir. Dəyişikliklərin nə qədər effektiv olacağını yəqin ki, ən tezi gələn ilin sonlarında qiymətləndirmək mümkün olacaq.

□ **Dünya SAKIT,**
"Yeni Məsvət"

Uşaq və gənclərin fiziki-mənəvi inkişafı

Son illərdə dünyada uşaqların fiziki fəaliyyət səviyyəsi ciddi şəkildə azalmaqdadır. Texnologiyanın sürətlə inkişafı, onlayn dərslər, videooyunlar və sosial medianın cəlbədiçisi dünyası uşaqları daha çox ekran qarşısında oturmağa vadar edir.

Bu tendensiya təkcə global xarakterli deyil. Azərbaycanda da vəziyyət narahatedici dərəcədədir. Oturaq həyat tərzı yalnız fiziki sağlamlığa təsir etmir, həm də psixoloji və sosial inkişafı zəiflədir. Uşaqların gündəlik fəaliyyətində hərəkətin azalması, onların gələcəkdə sağlamlıq problemləri ilə üzləşmə riskini artırır və ölkənin gələcəyini də əhəmiyyətli dərəcədə təhdid edir.

San-Paulu Universitetindən olan braziliyalı alimlərin araşdırmasına görə, əgər valideynlər oturaq həyat tərzı keçirərsə, uşaqların onlardan nümunə götürmək ehtimalı yüksəkdir. Bu barədə araşdırma "Sports Medicine and Health Science" jurnalında dərc olunub.

6-17 yaş arası 182 uşaq və onların valideynləri - 161 ana və 136 ata eksperimentdə iştirak edib. Əgər valideyn orta intensiv fiziki aktivliyə həftədə 150 dəqiqə ayırıbsa, aktiv hesab olunub. Bütün qruplarda oturaq vaxt üzrə yüksək səviyyə qeydə alınıb. Orta hesabla həm uşaqlar, həm də onların valideynləri az hərəkətli vəziyyətdə gündə 8-9 saat vaxt keçiriblər. Nəticədə alimlər bu qənaətdə gəliblər ki, valideynlərin fiziki fəaliyyət səviyyəsi uşaqların vərdislərinə birbaşa təsir edə bilər. Başqa sözlə, valideynlər daha aktiv olduqda, onların uşaqlarının uzun müddət oturaq vəziyyətdə qalma ehtimalı da azalır.

Azərbaycanda aparılan müxtəlif araşdırmalar göstərir

ki, uşaqların böyük bir hissəsi gündəlik olaraq kifayət qədər hərəkət etmir. Xüsusilə paytaxt və böyük şəhərlərdə yaşayan uşaqlar daha çox ekran qarşısında vaxt keçirir. Məktəb və evdə oturaq həyatın üstünlük təşkil etməsi, açıq havada oyun və fiziki fəaliyyət imkanlarının azlığı uşaqların hərəkətsiz olmasının əsas səbəblərindəndir.

Valideynlər tez-tez iş və sosial məşğuliyyətləri səbəbindən uşaqlarını park və ya açıq oyun sahələrinə çıxarmağa vaxt tapa bilmir. Bunun nəticəsində uşaqlar kompüter, planşet və mobil telefon qarşısında daha çox vaxt keçirir. Bu həm də sosial əlaqələrin zəifləməsinə səbəb olur.

Rəqəmsal cihazların istifadəsi uşaqların həyatına inteqrasiya olunub və bu, onların hərəkət qabiliyyətinə ciddi təsir göstərir. Videooyunlar, sosial media və onlayn dərslər uzun müddətli oturaq davranışı stimullaşdırır. ABŞ və Avropa ölkələrində aparılan araşdırmalar göstərir ki, 6-17 yaş arası uşaqların yalnız 20-30%-i gündə ən az 1 saat fiziki fəaliyyət göstərir. Azərbaycan üçün spesifik statistikalar məhdud olsa da, mövcud müşahidələr və məktəb psixoloqları məlumatları eyni tendensiyanı göstərir.

Hər şey məktəblərdə başlayır

Azərbaycan məktəblərində tədris proqramları, xüsusilə şəhər məktəblərində, fiziki fəaliyyət üçün kifayət qədər vaxt ayırmır. İdman dərsləri həftədə

Uşaq və gənclər

ÜSAVAT
N 197 (8807) 30 oktyabr 2025

Oturaq həyat tərzı gənc nəsli belə məhv edir - təhlükə

Valideynlərin fiziki fəaliyyət səviyyəsi uşaqların vərdislərinə də birbaşa təsir edir; çıxış yolu

ABŞ alimlərinin araşdırma-larına görə, gündə 6 saatdan çox oturan adamın ürək xəstəliklərinə tutulma riski 18% artır. Gündə 3 saatdan çox oturanların şəkərli diabetə tutulma riski isə digərlərinə nisbətən 7.8% artıq olur.

Amerikanın Xərçəng Araşdırmaları İnstitutunun araşdırmalarına görə, oturaq həyat tərzı döş və bağırsağ xərçəngi riskini artır. Oturmaq xərçəngin əsas xəbərcisidir, nə qədər otursanız, risk o qədər artır. Üstəlik, alimlər iddia edir ki, sonradan hərəkət etsəniz belə, uzun müddət oturmağınızı kompensasiya etmək mümkün deyil.

Qeyd edək ki, məktəblərdə şagird 45 dəqiqəni oturaq keçirməli olur. Hərəkətsizlik mühiti bu siniflərdə yetişən nəslin girişdə sadaladığımız xəstəliklərə tutulma riskini artırır. Dünyada global problemə çevrilən bu məsələ Azərbaycanda da aktualdır. Məktəbyaşlı uşaqlar oyaq vaxtının 25%-i sinifdə keçirir. Mövcud dünya təhsil üsulu şagirdlərin bir neçə saat sinifdə məhz oturaq vəziyyətdə keçirməyə məcbur edir. Nəticədə ümumi təhsili başa vuran yeniyetmələrdə hərəkət məhdudiyyəti fiziki inkişaf, qamət, görmə pozuntuları və digər sağlamlıq ilə əlaqədar problemlərin yaranmasının əsas səbəblərinə çevrilir. Elmi araşdırmalar göstərir ki, bəzi hallarda məktəbi bitirənlərin yalnız 3-4%-i tam sağlamlıq olur.

bir-iki saatla məhdudlaşır və əksər hallarda nəzəri dərslər daha çox önəmlidir. Uşaqların məktəbdə uzun müddət oturması, dərslər vaxtları boyunca fasilələrin qısa olması onların fiziki fəaliyyətini azaldır.

Oturaq həyat tərzı uşaqların sağlamlığı üçün bir sıra risklər yaradır:

Fiziki nəticələr: piylənmə, ürək-damar xəstəlikləri riski, zəif əzələ inkişafı, duruş pozğunluqları;

Psixoloji nəticələr: diqqət problemi, depressiya və anksiyetə riskinin artması;

Sosial nəticələr: dostluq və komanda oyunlarından geri qalmaq, özünə inamın azalması.

UNICEF və Ümumdünya

Səhiyyə Təşkilatının məlumatlarına görə, hərəkətsizlik uşaqların həyat keyfiyyətini ciddi şəkildə aşağı salır və onların gələcəkdə sağlam, aktiv yetkinlər olma potensialını azaldır.

Mütəxəssislər nə deyir, çıxış yolu nədir?

Pediatrlar və fiziki tərbiyə üzrə ekspertlər Azərbaycanda uşaqların hərəkətsizliyinin artmasının ciddi narahatlıq doğurduğunu bildirir. Onlar qeyd edirlər ki, valideynlər və müəllimlər uşaqları daha çox açıq havada fəaliyyət göstərməyə təşviq etməlidir.

Beynəlxalq təcrübəyə baxdıqda, Skandinaviya ölkələrində məktəb proqramları uşaqların hərəkətini stimullaşdırmaq üçün nəzərdə tutulub; gün ər-

zində qısa fasilələr, açıq havada dərslər və idman fəaliyyətləri geniş şəkildə tətbiq edilir. Bu təcrübələr göstərir ki, fiziki fəaliyyətin artırılması uşaqların həm fiziki, həm də zehni inkişafına müsbət təsir göstərir.

Uşaqların hərəkətsizliyini azaltmaq üçün bir sıra tədbirlər həyata keçirilə bilər: 1. Valideyn təşviqi: günlük 1 saat açıq havada oyun və gəzinti; 2. Məktəb təşəbbüsləri: fiziki tərbiyə dərslərinin artırılması, aktiv fasilələr; 3. texnologiya balansı: ekran vaxtının məhdudlaşdırılması və aktiv oyunlarla əvəz olunması; 4. İctimai məkanlar: park və oyun meydançalarının artırılması, şəhər planlaşdırılmasında uşaqlar üçün açıq sahələrin nəzərə alınması.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Sevinc TELMANQIZI

“Türk törəsi” layihəsi şagirdlərin böyük marağına səbəb olub

Azərbaycan Respublikasının Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyinin dəstəyi ilə reallaşan “Türk törəsi - Füzulidə beynəlxalq yay məktəbi” layihəsinin təlimləri məktəblilərin böyük marağına səbəb olub.

Füzuli şəhəri Kurmanqazı adına Uşaq Yaradıcılıq Mərkəzində Türk dünyası ölkələrinin təhsil və mədəniyyət əməkdaşlığını təşviq edən və Azərbaycan Respublikasının Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyinin qrant dəstəyi ilə “Türk Dünyası Mədəniyyəti” İctimai Birliyi tərəfindən reallaşan “Türk törəsi - Füzulidə beynəlxalq yay məktəbi” layihəsi çərçivəsində keçirilən növbəti təlimlərdə məktəblilər böyük həvəslə iştirak ediblər (Modern.az).

Günün proqramı çərçivəsində müxtəlif yaş qruplarına

aid məktəblilər üçün fərqli istiqamətlərdə inkişafyönümlü təlimlər təşkil olunub.

Türkiyə Respublikasının Milli Eğitim Bakanlığının əməkdaşı, Adana Çukurova Bilim və Sanat Mərkəzinin təlimçisi Çiğdem Şahin yuxarı sinif şagirdləri üçün “Vaxtın idarə olunması” mövzusunda praktik təlim təşkil edib. O, şagirdlərlə vaxt resurslarının səmərəli bölüşdürülməsi, məqsədyönlü fəaliyyət planı və şəxsi motivasiya strategiyaları barədə interaktiv müzakirə aparıb. Təlim iştirakçıları öz gündəlik dərslərini və asudə vaxt fəaliyyətlərini planlaşdır-

maq, prioritetləri müəyyənləşdirmək və məsuliyyətli qərar vermə bacarıqlarını təcrübədə sinayıblar.

Celta və Oxford TEFL sertifikatlı mentor və təlimçi Novruz İsmayilpur aşağı sinif şagirdləri ilə “Natiqlik, özünütənzim və təqdimat bacarıqları” mövzusunda İngilis dilində interaktiv sessiyaya keçirib. Təlim zamanı uşaqlar həm Azərbaycan, həm də İngilis dillərində öz fikirlərini sərbəst ifadə etmə, təqdimat zamanı özünəinam nümayiş etdirmə və komandada işləmə bacarıqlarını inkişaf etdiriblər.

Sessiya çərçivəsində “Kahoot!” platformasında təşkil olunan əyləncəli onlayn yarış məktəblilərin böyük marağına səbəb olub. Uşaqlar

həm ingilis dilinə aid yeni biliklər qazanıblar, həm də dostları ilə ümumi dünyagörüşü suallarını cavablandırmağa çalışıblar.

Layihə iştirakçısı məktəblilər təlimlərdə böyük maraq və həvəslə iştirak edib, öyrəndiklərini gündəlik həyatda tətbiq etmək istədiklərini bildiriblər. Azərbaycan Respublikasının Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyinin qrant dəstəyi ilə “Türk Dünyası Mədəniyyəti” İctimai Birliyi tərəfindən reallaşan “Türk

törəsi - Füzulidə Beynəlxalq Yay Məktəbi” layihəsi Türk dünyası ölkələri arasında təhsil və mədəni əməkdaşlığı gücləndirmək, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə məktəblilərin sosial-emosional, yaradıcı və rəqəmsal bacarıqlarını dəstəkləmək, eyni zamanda ortaq dəyərləri və milli kimliyi təbliğ etmək məqsədi daşıyır.

Ermənistanın iqtisadiyyat naziri Gevork Papoyanın son açıqlaması Tehrandan ciddi narahatlıq doğura-
caq məzmunudur. Papoyan etiraf edib ki, Qazaxis-
tandan buğda idxalında İran deyil, Azərbaycan
üzərindən keçən marşrut seçilib. Bunun səbəbi isə çox sadə-
dir - Azərbaycan vasitəsilə daşınan yük həm ucuz, həm də
daha təhlükəsizdir.

Nazirin sözlərinə görə, Qazaxistandan buğda gətir-
mək əvvəllər baha başa gəl-
irdi, çünki İran marşrutu ilə
nəqliyyat məsafəsi çox, rel-
yef isə çətin idi. Ənzəli lıma-
nından yüklərin Sünikə qə-
dər daşınması həm logistika
baxımından əlverişsiz, həm
də əlavə xərclərlə müşayiət
olunurdu. Amma Bakı üzə-
rindən tranzit bu məsafəni
azaldır, mövcud dəmiryol
xətti yükdaşımaları xeyli
asanlaşdırır.

Belə aydın olur ki, artıq
Qazaxistandan Ermənista-
na buğda, gələcəkdə isə di-
gər strateji yüklər Azərbay-
can vasitəsilə daşınacaq.
Bu, həm iqtisadi, həm də si-
yasi baxımdan mühüm mə-
sədir. Ermənistan regionda
sabit və etibarlı nəqliyyat tə-
rəfdaşını İran deyil, Azərbay-
can kimi görür. Bakı regi-
onun real logistik mərkəzinə
çevrilir, Tehranın “dəhlizlərə
nəzarət” iddiası isə praktik
olaraq aradan qalxır.

Əgər bu xətt davamlı və
genişlənən əməkdaşlığa
çevrilsə, bu, Cənubi Qafqaz-
da sülh və qarşılıqlı asılılıq
üçün real baza yarada bilər.
İran “Zəngəzur dəhlizi olma-
yacaq” dedikcə, reallıq
“Azərbaycan marşrutu var”
deyir. Ermənistan isə bu re-

allığı qəbul etməyə məcbur-
dur - çünki iqtisadiyyat siya-
sətdən daha önəmlidir.

İqtisadçı Natiq Cəfəri
“Yeni Müsavat”a açıqla-
masında bildirib ki, “Ak-
tau-Bakı” marşrutu ən
məntiqli yoldur: “Qazaxis-
tan və Orta Asiya məhsulları
nın İran üzərindən Erməni-
stana çatdırılması uzun za-
man tələb edir və daha baha
başla gəlir. Ona görə də dü-
şünürəm ki, İran Azərbay-
can üzərindən yüklərin da-
şınmasına etiraz etsin. Bu,
məntiqli olmaz. Çünki yüklə-
rin Aktau limanından Bakıya,
oradan isə dəmir yolları vasi-
təsi ilə Gürcüstan üzərindən
Ermənistan daşınması da-
ha ucuz başa gəlir. İranın ha-
zırda əsas istəyi Ermənistan
və Gürcüstan üzərindən Ba-
tumi limanına çıxmaqdır. Bu-
rada isə infrastruktur proble-
mi var. O yolları bir-birinə bir-
ləşdirmək üçün uzun illər və
milyardlar lazımdır. Buna isə
İranın iqtisadi gücü çatmır”.

**Liberal İqtisadçılar Mər-
kəzinin sədri Akif Nəsirli**
mövzunu qəzetə şərh edə-
rək deyib ki, İran üzərindən
Ermənistan yük daşımaları
tranzit gəlirləri gətirsə də, bu,
qarşı tərəfə sərf etmirdi, çünki
Ermənistan daşınan əmtə-
ənin maya dəyərini artırır:

Tehrana “dəhliz pisliyi” - İrəvan Bakını seçdi

“Sözsüz ki, Azərbaycanın öz
ərazisindən istifadəyə icazə
verməsindən sonra İranın
Ənzəli limanı vasitəsilə tek-
taxıl deyil, digər yüklərin da-
şınması da artıq Ermənistan
üçün səmərəli deyil. Tranzit
elə bir prosesdir ki, hər iki tə-
rəfin iqtisadi və siyasi maraq-
larına uyğun gəlməlidir. İran-
dan Ermənistan yük daşı-
maları Ermənistan üçün siya-
si cəhətdən uyğun olsa da,
iqtisadi baxımdan uyğun gəl-

mir. Aktaudan Ənzəli limanı-
na yük daşınması daha uzun
prosesdir. Həm də İran üzə-
rindən daşıyarkən bir yerə
qədər dəmir yolundan istifa-
də edilir, bir hissədən sonra
avtomobil yolu gəlir. Eyni za-
manda hər iki ölkənin sərhədi
çox çətin relyef şəraitinə mal-
ikdir. Sıldırım dağlar var, ora-
dan dəmir yolu çəkmək mə-
sələsi gündəmdədir, lakin
heç bir investor oraya investisi-
ya qoymur. Çünki düşünür-

lər ki, əraziyə dəmir yolu çək-
mək o zaman səmərəli olar
ki, oradan qızıl və ya başqa
mənfəətli material daşınırlar.
Başqa nə daşısalar, iqtisadi
cəhətdən faydalı deyil. İran
da bunu anlayışla qəbul edə-
cək. Bu dəyişikliyə görə İran-
la Ermənistan arasında han-
sısa bir siyasi qalmaqal ya-
şanmayacaq. “Aktau-Bakı”
və “Aktau-Ənzəli” marşrutu
arasında ən azı 4 gün fərq
var. Bu isə o deməkdir ki,

yüklərin Azərbaycan üzərindən
Ermənistan daşınması
vaxta da qənaət edəcək.
Xərc baxımından isə demək
olur ki, 50 faiz uduş var.

Qeyd edək ki, Ermənistanın
baş naziri Nikol Paşinyan
Tiflisdə keçirilən V
“İpək Yolu” Forumunda çıxış
zamani qeyd edib ki,
Azərbaycanla Ermənistan
artıq düşmən deyil və tərəf-
lər sülh razılaşmasına doğ-
ru gedirlər. “Ona görə də
köhnə marşrut yenidən işə
düşüb. Əvvəllər də Rusiya-
dan, Qazaxistandan gələn
yükler Ermənistanla Azər-
baycan üzərindən aparılırdı.
İşğal illərində bu marşrut
dayandırılmışdı və tranzit
daşıma İran üzərindən hə-
yata keçirilmişdi”.

Azərbaycanın Ermənistan
istiqamətində yük tranziti-
nə qoyulan məhdudiyyətləri
aradan qaldırması çox mü-
hüm bəyanatdır. Onun sözlə-
rinə görə, bu, son dərəcə
vacib addımdır.

□ **Sahane RƏHİMLİ,**
“Yeni Müsavat”

“MTN işi”ndə yeni qalmaqal

“Yelo Bank”ın hesabına 560 min manat qanunsuz köçürülüb

“MTN işi” üzrə zərərçəkmiş
şəxslərə ödənilməli olan 560
min 302 manat qanunsuz şək-
ildə “Yelo Bank”ın ba-
lansdan kənar hesabına kö-
çürülüb və mənimsənilib.

İş üzrə zərərçəkmiş
şəxslər bu qanunsuzluğun
araşdırılması tələbi ilə Dövlət
Təhlükəsizliyi Xidmətinə və
Mərkəzi Banka rəsmi şikayət
ünvanlayıblar. Zərərçəkmiş-
lərin Musavat.com-a təqdim
etdikləri sənədlərə əsasən,
Nərimanov Rayon İcra Şöbə-
si bu əməliyyatı heç bir məhkə-
mə qərarı olmadan həyata
keçirib. Zərərçəkmişlər bildi-
rirlər ki, bu qanunsuz əməli-
yatın icrasında İcra Baş İdarə-
sinin rəisi Vidadi Məmmədov,
Nərimanov Rayon İcra Şöbə-
sinin rəisi Rəşad Abbasov və
icra məmuru Rafael Səfərov,
eləcə də həmin idarənin keç-
miş əməkdaşı Tural Süley-
manov və onun qayınatası
Cavidan Hacıyev iştirak edib.

Maraqlısı odur ki, “Yelo
Bank”ın İdarə Heyətinin sədri
Anar Həsənov bu köçürməyə
şəxsən “zəmanət məktubu”

verib. Həmin məktubda qeyd
olunub ki, əgər məhkəmə qə-
rarı bu əməliyyatı əsassız
saysa, vəsait geri qaytarılacaq.
Bakı Apelyasiya Məhkə-
məsi 7(103)-626/2025 sayılı
qərarı ilə köçürməni qanun-
suz elan edib və qərar artıq
qanuni qüvvəyə minib. Buna
baxmayaraq, “Yelo Bank” pu-
lu qaytarmaqdan imtina edir.

Zərərçəkənlərin əldə etdiyi
rəsmi sənədlər arasında Nəri-
manov Rayon İcra Şöbəsinin
27 avqust 2025-ci il tarixli mək-
tubu da var. Həmin sənəddə
açıq şəkildə yazılıb: “560 min
302 manatın “Yelo Bank”ın he-
sabına köçürülməsi barədə heç
bir məhkəmə qərarı yoxdur”.

Bununla belə, icra orqanı
bankın zəmanət məktubuna

istinad edərək köçürməni hə-
yata keçirib.

Bakı Apelyasiya Məhkə-
məsinin qərarından sonra ic-
ra orqanı “Yelo Bank”a rəsmi
müraciət edərək vəsaitin geri
qaytarılmasını tələb edib.
Bank rəhbərliyi isə cavabında
belə deyib: “Məhkəmə qərarı
qüvvəyə minərsə, bank vəsa-
iti geri qaytarmağa hazır ola-

caq”.

İndi qərar qüvvədədir, la-
kin “Yelo Bank” vəsaiti qay-
tarmaqdan boyun qaçırır. Zə-
rərçəkmişlər hesab edirlər ki,
bu, artıq mənimsəmə və məhkə-
mə qərarının icrasından ya-
yinma əlamətləridir.

Onların sözlərinə görə, şik-
ayətdə adları çəkilən
şəxslərdən Cavidan Hacıyev
vaxtilə Azərbaycan Beynəlxalq
Bankından 70 milyon
manat kredit alıb geri qaytar-
madığına görə 10 il həbsdə
olub. Azadlığa çıxdıqdan son-
ra da o, zərərçəkənlərin iddia-
sına görə, dələduzluq əməl-
lərini davam etdirib və kürə-
kəni, İcra Baş İdarəsinin
əməkdaşı olmuş Tural Süley-
manov vasitəsilə icra siste-
mindəki tanışları ilə birlikdə
bu əməliyyatı həyata keçirib.

Zərərçəkmişlərin iddiası-
na görə, 560 min 302 manat-
lıq vəsait “Yelo Bank”ın ba-
lansdan kənar hesabına kö-
çürülüb, “kredit ödənişi” kimi
rəsmiləşdirilib, lakin faktiki
olaraq heç bir kredit ödənil-
məyib.

Bundan əlavə, 200 min
manatdan artıq vəsaitin də di-
gər 7 şəxsin hesabına qanun-
suz köçürüldüyü bildirilir.

Zərərçəkmişlər Dövlət
Təhlükəsizliyi Xidmətindən

və Mərkəzi Bankdan araşdır-
ma aparılmasını, həmçinin bu
əməliyyatda adı keçən
şəxslərin “Yelo Bank”
ASC-nin rəhbərliyinin, İcra
Baş İdarəsinin rəisi Vidadi
Məmmədovun, Nərimanov
Rayon İcra Şöbəsinin rəisi
Rəşad Abbasovun, icra mə-
muru Rafael Səfərovun, sabiq
şöbə əməkdaşı Tural Süley-
manovun və onun qayınatası
Cavidan Hacıyevin əməlləri-
nə hüquqi qiymət verilməsini
tələb edirlər.

**Onların fikrincə, bu ha-
disə təkcə fərdi cinayət de-
yil, həm də bank sektoruna
və məhkəmə sisteminə eti-
madı sarsıdan faktordur:**
“Zərərçəkmişlərin haqqına
“bank pərdəsi” arxasında
qəsd olunması dövlətin hü-
quq sistemində inamı zədələ-
yir”.

Hazırda zərərçəkmişlər
Mərkəzi Bankdan “Yelo
Bank”da daxili audit və yoxla-
ma aparılmasını, eləcə də is-
tintaq tərəfindən cinayət əla-
mətlərinin araşdırılmasını
gözləyirlər. Onların tələbi
açıqdır: “Qanunsuz ötürül-
müş 560 min 302 manat dər-
hal geri qaytarılsın və zərər-
çəkmişlərə ödənilsin”.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
Musavat.com

Adnan işinə görə əziyyət çəkən uşaqlar - 32 azyaşlının taleyi necə olacaq?

Xəbər verdiyimiz kimi, iş adamı Adnan Əhmədovun həbs olunmasından sonra İspaniyanın "Marset" klubunda olan azərbaycanlı uşaqlarla bağlı vəziyyət qeyri-müəyyən qalıb.

Sportal.az saytının əldə etdiyi məlumata görə, bu məsələdə müəyyən sıxıntılar ortaya çıxıb. Akademiya rəhbərliyi 32 uşağdan 5-6 nəfərini saxlamağı üzərinə götürsə də, qalanların geri qayıtmasını istəyib. Futbolçulardan bəziləri millimizin müvafiq yaş qruplarının düşərgəsində olduğu üçün yığma ilə vətənə dönüblər.

Lakin İspaniyada olanlar hələ də geri qayıda bilmirlər. ASTA şirkəti hesabları dondurulduğu üçün uşaqlara bilet ala bilmir. Bəzi valideynlərin də buna imkanı çatmır. Ona görə də belə bir dolaşqı vəziyyət alınıb.

Qeyd edək ki, bir neçə ildir ASTA şirkətinin layihəsi çərçivəsində azərbaycanlı uşaqlar Barselonanın "Marset" Futbol Akademiyasında futbolun sir-lərinə yiyələnir.

Həmin akademiya da çıxış edən uşaqlardan biri Kamil Həsənovun atası Mərdan Həsənov "Qafqazinfo"ya vəziyyətlə bağlı açıqlama verib. O bildirib ki, oğlu və onun bir qrup həmyaşıdı 2024-cü ilin sentyabr ayında həm futbol oynamaq, həm də təhsil almaq üçün İspaniyanın Barselona şəhərində yerləşən "Marset" akademiyasına yollanıb: "Hər

Deputat bu qurumlara çağırış etdi; Azərbaycan futbolunun gələcəyi sayılan o uşaqlara niyə sahib çıxan yoxdur?

şey gözəl, hər şey əla idi, ta ki, məlum hadisəyə qədər. Son yaşananlardan sonra bizə dedilər ki, ödəniş olmadığı üçün uşaqları İspaniyada saxlaya bilməyəcəklər. ASTA rəhbərliyindən də hesablarının dondurulduğu üçün ödəniş etməklərinin mümkün olmadığını dedilər bizə.

Bildiyim qədərə toplam 32 uşağdan cəmi 5-6 nəfəri saxlayıblar. Həmin uşaqlar 2023-cü ildən "Marset"də olanlardır. Amma onları da, deyəsən, yanvar ayına qədər saxlayacaqlar. Kamil və onun bəzi komanda yoldaşları, yəni 2009-cu il təvəllüdlü uşaqlar bu hadisələr baş verəndə millinin heyətində idilər. Onlar milli ilə birlikdə Fransadan ölkəmizə gəliblər, İspaniyaya qayıtmayıblar. Oradakı uşaqların 70-80

faizi milli üzvləri olduğu üçün AFFA-nın və Gənclər və İdman Nazirliyinin bu məsələyə müdaxilə etməsini gözləyirəm. Xahiş edirəm ki, uşaqlarımızın "Marset"ə qayıdıb futbolla məşğul olmasına köməklik etsinlər".

Bəs müdaxilə olacaq mı? **Futbola yaxından maraqlanan Milli Məclisin deputatı Aqil Abbas "Yeni Müsavat"a bildirib ki, Adnan Əhmədovda tutulana qədər çalışdığı təşkilat durur, bağlanmayıb:** "Uşaqları maliyyələşdirən həmin qurum bunu dayan-dırıbsa, böyük səhv edib. Bir naziri işdən çıxaranda nazirlik bağlanır? Adnan Əhmədovda uşaqlara maliyyəni cibindən ödəmirdi. Həmin vəsait onun işlədiyi qurumun büdcəsindən gedirdi. Bir sözle, həmin təşki-

lat durur və pulu ödəməlidir".

Deputat aidiyyəti qurumlara çağırış etdi: "Bu işlə Gənclər və İdman Nazirliyi məşğul olmalıdır, AFFA da həmçinin. Həmin təşkilatı məcbur etməlidir ki, gedin, pulunuza ödəyin, uşaqlar ortalıqda qalmasın, ayıbdır. Bunun yeganə yolu budur. İşə dövlət səviyyəsində qarışılmalıdır".

Futbol mütəxəssisi Kənan Məstəliyev deyir ki, bu uşaqların "Marset"də keçirdiyi hər 1 gün Azərbaycanda keçirdiyi 100 günə bərabərdir. Səviyyə, şərait, gələcək baxımından ortada bu böyüklükdə fərq var. Qısa müddətdə "Marset" uşaqları aşağı yaş qrupları üzrə milli komandalımızda ön plana çıxıb. Əsas heyət oyunçusuna çevrilə bilər. İstedadlı və hazırlıqlıdır. Belələrində sahib çıxmaq gərəkdir. Bunu AFFA da edə bilər. Əlaqə saxlayıb, məbləği öyrənib, azı 1 illik müddətdə bu layihəni bitirmək olar. Orada oynayan futbolçuların Avropada özünə klub tapmaq şansı daha yüksəkdir. Bunun üçün onlara dəstək lazımdır. Federasiya bu barədə düşünməlidir. Gənclər və İdman Nazirliyi də işə müdaxilə edib müxtəlif addımlar ata bilər. Ya da bu məsələdə iş adamlarından birinin yardımından istifadə etmək də olar. Əsas odur ki, uşaqlar çöldə qalmasınlar".

Q Cavanşir ABBASLI, "Yeni Müsavat"

Namusuna sataşmış avtomobil...

Samir SARI

Kəçmiş vaxtlarda, məsələn, Cahandar ağanın dövründə bir kişinin atının yalnızı, quyuğunu qırıxsalar, bu, ölümcül təhqir sayılırmış və özünə hörmət edən kişi birinci atı güllələyirmiş, sonra axtarıb tapsa, ata sataşanı da güllə və ya xəncərlə vururmuş.

Kimsə "Cahandar ağa kimdir" deyə soruşsa olsa, Google-də, Youtube-də axtarış versin.

O kişinin vaxtında belə imiş. Hazırda isə bəzi adamlar buferi vurulmuş, cızılmış avtomobilə "yalı-quyuğu qırılmış at" kimi baxırlar, az qalır arxasından itminə etsinlər. Belə maşınqulu adamlar var. Qəza mübahisəsi zamanı maşını vurulanın vurana "ala, yox e, bu maşında bir dəne cızıq yox idi, nə düzəltmək, ala, mənə dəxli yoxdur, salondan bunun eynisini alıb verəcəksən" dediyini şəxsən eşitmişəm. Adam cızılmış maşın sürə bilməz, sanki maşının bəkarəti pozulub.

Bu cür adamlar maşına xəsarət yetirən adamı az qalır öldürsünlər. "Döysünlər" felini ona görə işlətmirəm ki, bunu onsuz da tez-tez edirlər.

Bildiyiniz kimi, mədəni ölkələrdə maşın maşına dəyər-də sürücülər baş vermiş hadisəyə görə təəssüflərini bildirir, sonra hadisə yerinə yol polisi və sığorta agentlərini çağırırlar, məsələ bitir.

Bəzi ölkələrdə isə belə durumlarda sürücülər məsələni şillə-şapalaqla, beysbol dəyənəyi ilə, armaturla, "otvertka" ilə həll etmək istəyirlər.

Xoşbəxtlikdən, bizdə 50:50-yədir. Məsələn, 5-6 dəfə mənim də maşınımı arxadan yüngülvarı zədələyiblər, heç birində düşüb dalaşmamışam. İndi kimsə deyə bilər ki, yəqin, görmüsən ki, gücün çatmayacaq. Yox, vallah. Ən azı 3 epizodda zərərverən zərərçəkənə döndərə bilərdim. Hətta bir dəfə mən maşından bir az hirsli düşəndə təqsirkar sürücü sükana qısıldı. Dedim, əmroğlu, narahat olma, canın sağ olsun. Anladım ki, bundan əvvəlki epizodlarda yazdığı babat çırpıblar, bir növ, gözüqıpq olub.

Bir neçə dəfə özüm də yol hərəkəti itikaclarının maşınını zədələmişəm, heç birində məni döyməyiblər. Hətta "Altun saray"a döndən yolda vurduğum maşının sürücüsü 1.90 boyda cantaraq biriydi, düşdü, avtomobilinin arxasına, zədəli yerinə baxdı, dinməz-söyləməz halda avtomobilinə oturub getmək istəyəndə arxadan çatdım, dedim, qardaş, gəl 150 metr irəlidedi qamışlıqda (adı da elədir) təmir sexi var, maşınını düzəltədim. Adam sakitcə "boş şeydir, yulundan qalma" dedi və sürüb getdi. 3 manatlıq zədəyə görə özünü lezvalayan, həyasız adam da görmüşəm.

Amma indi videolar yayılır, saytlar yazır, baxıram ki, bir gömrük polkovniki zədələnmiş buferə görə bir cavan oğlana şillə tutuzdurur, tək atır, söyür, hədələyir.

İndi o rütbənin, o vəzifənin yiyəsinə yaraşarmı belə hərəkət? Nə böyük iş olub? Maşının buferi azılıb. Belə lap o bufer ələ gəlmirsə, get, təzəsini al. Buferin yox e, maşının təzəsini. Özü də salondan. Yağın içində olanlardan. Necə dəyərlər, sıfır kilometr. O boyda yerdə işləyirsən.

Amma nə bilmək olar, bəlkə sürtülmüş buferə görə cavan oğlanı şillələyən və davam edərək onu asfalta sürtmək istəyən polkovnik düstür biridir, maaşla dolanır, maşını da 35 il boyunca manat-manat pul yığaraq alıb? Belədirsə, onda onun zərərverən gənci şillələmək haqqı var - yəni mə-nəvi haqqı. Qanunun aliliyi bərqərar olunmuş ölkələrdə heç kəsə heç bir halda başqasının şillələmək hüququ yoxdur.

İndi görək hüquq-mühafizə orqanları zərərçəkmiş polkovnikin şikayətini araşdıraraq zərərverən gənci məsuliyyətə cəlb edəcəkmik?

Deyəcəksiz, tərsinə olmalıydı axı. Onu mən də bilirəm.

Amma o cavan oğlan camaatın atının yalnızı-quyuğunu qırıxıb, yəni ona tən bir iş edib, əsgər ailəsinə sataşılıb, tikanlıqda ayaqyalın aparılmalıdır (yox, bu başqa filməndir, Cahandar ağaya dəxli yoxdur).

Bəs gəncin yediyi şillə necə olsun? Heç nə. Şirinçay hesab eləsin. Düzdür, ortada zərbə qüvvəsinin yarısını itirmiş bir tək də var. Söyüş və hədələri də üstünə gəlsək, məsələnin məgzi bir az dəyişir.

Gerek nəsə bir ölçü götürülsün və nəticəsi ictimaiyyətə açıqlama verilsin. Yoxsa xalq nə deyər?

Yaxşı olar ki, bəzi avtomobillər arxasına, böyrünə sürücülərin harada işlədikləri barədə elan yazdırmaq (məsələn, "PRESS" kimi) imkanı yaradılsın, biz də bilək ki, adam gömrükdə, vergidə, prokurorluqda, o biri güclü-qüvvəli strukturlarda işləyir, vaxtında yol verək, ara məsafəsi saxlayaq, işdir, o, bizim maşınımızı vursa, dərhal üzr istəyək ki, döyülməyəm.

Duzdağda fəhlələri kim ayağa qaldırır? - təfərrüat

informasiya məkanında Ramiz Mehdiyev oğlu, fəvqəladə hallar nazirinin müavini Teymur Mehdiyev Naxçıvanda sahibləndiyi Duzdağ mədənlərində böyük narazılıq yarandığı barədə xəbərlər var.

Musavat.com xəbər verir ki, hazırda mədənlərdə çalışan fəhlələr işsizdir, istehsal dayanıb, yerli duz bazardan yoxa çıxmaq üzrədir. Formal olaraq işlərin dayandırılması "çökmə riski" ilə əlaqələndirilir, amma yerli sakinlər və mədən işçiləri deyir ki, bu "risk" sadəcə bəhanədir, süni şəkildə yaradılmış ajiotajdan başqa bir şey deyil.

"Gündəlik Naxçıvan"ın əməkdaşına danışan işçilərin dediyinə görə, artıq bir neçə gündür bütün mədənlərə giriş-çıkış qadağan olunub, duz çıxarılması tam dayandırılıb. Halbuki həmin ərazidə illərlə çalışan fəhlələr bildirirlər ki, mədənlərin çökmə təhlükəsi barədə indiyə qədər heç bir ciddi göstərici olmayıb: "Bir neçə aydır mədənlərin çoxu səbəbsiz yerə bağlanmış, istehsal minimuma endirilmişdi. İndi isə guya monitoring aparıb, çökmə riskinin olduğunu deyirlər. Nə oldu, niyə özəlləşmə başlayan sonra çökmə riski yarandı? Biz illərlə orada çalışmışıq, belə təhlükə olsaydı, bunu hamıdan əvvəl biz bilərdik".

İşçilərin sözlərinə görə, mədənlərdə vəziyyət təcridcən böhran həddinə çatıb, bir çox fəhlələr aylarla maaş almır, bir qismi isə məcburən işdən çıxarılıb. "Aylardır maaş almayan işçilər var. Monopoliya uğrunda gedən mübarizədə biz fəhlələr qurban verdik. Yerli duza öyrəşmiş insanlar indi bazarda onu tapa bilmir, çünki istehsal dayandırılıb. Naxçıvanda duz tapmaq müşkülə çevrilib, başqa rayonlardan gətirilən duz isə çox baha satılır. Bu da əhalidə ciddi narazılıq yaradıb".

Məlumatlara görə, Duz-

dağda ən iri istehsalçı olmuş "Naxçıvan Duz İstehsalı" MMC bu ilin may ayında özəlləşdir-mə tenderinə çıxarılıb. Rəsmi sənədlərə əsasən, tenderin qalibi "Şərq-Qərb" ASC olub. Amma kulislərdə yayılan xəbərlərə görə, bu şirkətin 96 faizi Ramiz Mehdiyev oğlu Teymur Mehdiyevə məxsusdur.

Hadisələrin gedişi göstərir ki, Mehdiyev oğlu duz mədənlərində süni narazılıq yaratmaq Naxçıvanda yüzlərlə fəhləni ayağa qaldırmağa çalışır.

Hazırda Naxçıvanda yüzlərlə ailə duz mədənlərindəki dayanma nəticəsində işsiz və gə-lirsiz qalıb. Əhali isə yerli duzun yoxa çıxması səbəbindən kənd təsərrüfatı və qida sənayesində əlavə xərclərlə üzləşir.

Sakinlərin sözlərinə görə, Naxçıvanda duz, sadəcə, mineral deyil, həm də mədəni və tarixi simvoldur. Duz mədənlərinin Mehdiyevlər ailəsinin öz şəxsi-siyasi maraqlarına qurban verilməsi əhali arasında ciddi qəzəb doğurur.

Q E.MƏMMƏDƏLİYEV, Musavat.com

“Putinin təklifi rədd edilib” - Ambarsumyan 44 günlük müharibənin ŞOK planını açıqladı

Ermenistan Milli Təhlükəsizlik Xidmətinin (MTX) sabiq rəhbəri, 2020-ci il müharibəsi zamanı quruma rəhbərlik etmiş Mikael Ambarsumyan ilk dəfə olaraq həmin dövrdə baş verən hadisələr barədə geniş danışdı.

Musavat.com xəbər verir ki, onun sözlərinə görə, açıqladığı yeni detallar həmin dövrün bir sıra naməlum epizodlarına işıq salır.

Ambarsumyan bildirib ki, müharibə zamanı baş nazirin içkili vəziyyətdə olduğu barədə deyilənlər uydurmadır.

Mikael Ambarsumyan qeyd edib ki, Nikol Paşinyan o günlərdə ayıq, diqqətli və daim qərargahda işləyən vəziyyətdə olub: “Hər dəfə məruzə etmək lazım olanda o, iclası dayandırır, diqqətlə dinləyir və dərhal göstəriş verirdi. Onun hərəkətlərində ölkəyə qarşı hər hansı bir planın izi belə yox idi”.

Sabiq MTX rəhbəri həmçinin 19 oktyabr 2020-ci ildə Təhlükəsizlik Şurasının iclasında vəziyyətin tənəzzülə uğradığını bildirib:

“O gün Onik Qasparyan rəsmi şəkildə bəyan etdi ki, vəziyyət kritikdir, müharibəni uduzuruq və onu dayandırmaq üçün bütün resurslar səfərbər edilməlidir. Müdafiə naziri David Tonoyan da bunu təsdiqlədi”.

Ambarsumyan deyib ki, baş nazirin müharibəni dayandırmamaq qərarının səbəbi ona məlum deyil. O, Putinin atəşkəs təklifi barədə xəbərinin olmadığını da qeyd edib: “Sonradan məlum oldu ki, Rusiya prezidenti müharibəni dayandırmaq təklifi vermiş, lakin baş nazir onu qəbul etməmişdi. Amma biz o vaxt bilə bilməzdik, çünki onun Putinə nə dediyini eşitməzdik”.

Mikael Ambarsumyan müharibənin uzanması nəticəsində cəbhədə vəziyyətin nəzarətdən çıxdığını, Azərbaycan qüvvələrinin cəbhənin cənub hissəsindən Şuşa istiqamətinə irəlilədiyini vurğulayıb.

Etiraf edib ki, müharibənin niyə dayandırılmadığı sualı onu daim düşündürüb: “Bəlkə də məqsədli şəkildə gözəldirdilər ki, Xankəndi də düşsün? Bu sual təbii olaraq yaranırdı”.

Sabiq MTX rəhbəri onu da vurğulayıb ki, Paşinyanın həbsinə dair plan olmayıb və belə bir addım nə hüquqi, nə də faktiki cəhətdən mümkün idi.

“Əgər rəhbər ölkəni bilərəkdən məğlubiyyətə aparırdı, bu, artıq cinayət olardı. Amma mən onun bilərəkdən belə addımlar atdığına dair dəlil görmədim”, - deyir Ambarsumyan bildirib.

Onun fikrincə, Paşinyanın əsas və bəlkə də tələpəli səhvi müharibəni dayandırmaması olub: “Əgər müdafiə naziri və Baş Qərargah rəisi açıq şəkildə deyirlər ki, müharibə udzulub, çıxış yolu yoxdur, amma rəhbər yenə davam etdirirsə, çox ciddi suallar yaranır”.

Ambarsumyan həmçinin müharibənin Rusiyanın səyləri sayəsində dayandırıldığını və “Moskva Ermənistanı satdı” kimi bəyanatları “böhtan” adlandırır: “44 günlük müharibə zamanı Ermənistan üçün Rusiyadan çox çalışan ikinci bir dövlət olmayıb. Məhz Moskvanın müdaxiləsi sayəsində döyüşlər Xankəndinə və bəlkə də Ermənistan ərazisinə qədər uzanmadı”.

O əlavə edib ki, “Rusiyanın xəyanət etdiyi” iddiaları sakit və realist yanaşma tələb edir: “Bəzən elə təəssürat yaranır ki, guya Rusiya bizi tam himayəsinə götürməliymiş. Amma biz özümüz Qarabağ üçün nə etdik? Əgər ölkə rəhbərliyi tribunadan “bu, Azərbaycan torpağıdır” deyirsə, Rusiyadan nə gözləmək olar? Əgər biz öz soydaşlarımızla əlaqəni kəsməsəydik, başqa kim bizə dəstək olacaqdı?”

Ambarsumyan vurğulayıb ki, Rusiya daha sərt addımlar ata bilərdi, amma Ermənistanın özü aktiv rol oynamadığı üçün ondan daha artığını gözləmək ədalətsizlik olardı.

□ Yeni Musavat.com

İran Prezidenti Məsud Pezeşkian İƏT üzv ölkələri arasında əməkdaşlığın dərinləşməsində Azərbaycanın mühüm rolunu qeyd edib.

nın qazandığı beynəlxalq qələbələr həm ölkə daxilində, həm də dünya azərbaycanlıları arasında, eləcə də beynəlxalq çevrədə və Türk dünyası daxilində kifayət qədər güc və baza toplaya

edilmədi və dövlətin təqdim etdiyi 15-ci maddə ilə bağlı layihə geri qaytarıldı. Bununla bağlı Təbriz millət vəkilləri, yeni Azərbaycan köçkünlü deputatlar dəfələrlə çıxışlar ediblər. Onların bu

növbədə, antitürk təfəkkürü üzərində qurulub. Buna görə də aparılan bütün xoşməramlı, sülh və əməkdaşlıq layihələri, səsləndirilən bəyanatlar nəticəsiz qalır. Mən hesab edirəm ki, nə

Pezeşkiandan Xankəndi açıqlaması, Azərbaycan dili vədi

Məlumdur ki, ötən il Pezeşkian ölkə konstitusiyasında qeyri-fars dillərinin tədrisi ilə bağlı konstitusiyanın 15-ci maddəsinin həyata keçirilməsi istiqamətində ilk addımı atıb, “15-ci prinsip komitəsi” yaradılıb və Cavad Miri komitənin rəhbəri təyin edilib. 15-ci maddənin necə və hansı səviyyədə icra olunacağı barədə geniş açıqlama verilməyə də, Pezeşkianın yaxın dairelər yeni təhsil ilindən türklər yaşayan bir sıra bölgələrdə sınaq üçün ana dilində təhsilin ilk mərhələsinin başlanılmasının nəzərdə tutulduğunu bildırıblər.

Hazırda bu sahədə vəziyyət necədir, irəliləyiş varmı?

Onu da xatırladaq ki, 2009-2013-cü illər arasında İranın təhsil naziri olmuş Həmid Rza Hacıbəyabı ölkədə məktəb şagirdlərinin 70 faizinin ana dilinin fars olmadığını deyib.

Güneyli yazıçı-publist Sayman Aruz mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a danışdı. O qeyd edib ki, Cənubi Azərbaycan milli hərəkatı və Cənubi Azərbaycanın taleyi ilə maraqlanan insanların zəhnində bu məsələ daim cərəyan edir: “Əslində bu sualın cavabı çox sadədir. Belə demək olar ki, İranın son yüz ildə, yeni 1925-ci ildən bu tərəfə apardığı daxili və xarici siyasəti əsas götürsək, görərik ki, hələ də orada panfarsist təfəkkür kifayət qədər güclüdür və bu ideologiya həm İran daxilində, həm də beynəlxalq çevrədə özünə dəstək toplaya bilib. Bu, bir reallıqdır və xalqımızın mübarizəsi, mücadiləsi nə qədər bu xurafat və faşizm dolu, şovinist düşüncəli divarları sarsıtmağa çalışsa da, həqiqət budur ki, beynəlxalq siyasətdə panfarsist təfəkkürün arxasında dayanan qüvvələrin dəstəyi açıq-aşkar görünür.

2020-ci ildən bu yana Azərbaycan Respublikası

bilib. Azərbaycan artıq regionda özünü mərkəzə çevirməyi bacarıb. Bu səbəbdən Cənubi Azərbaycanda və ümumiyyətlə, İranda da vəziyyət müəyyən qədər xalqımızın xeyrinə dəyişib. Elə Pezeşkianın prezident seçilməsi də, mənim fikrimcə, təkcə Cənubi Azərbaycanda yaşayan soydaşlarımızın dirənişinin nəticəsi deyil, həm də Türk dünyasının və Azərbaycan Respublikasının qazandığı qələbələrin məhsuludur.

Pezeşkian son illərdə kifayət qədər xoşməramlı bəyanatlar səsləndirib: Şəhriyarın şeirlərini dilə gətirməsi, Azərbaycan dili və mədəniyyəti ilə bağlı vədlər verməsi, Urmiya gölünün bərpasına dair çıxışları, Türk dünyası ilə əməkdaşlığın genişləndirilməsi kimi fikirlər onun siyasətində yer alıb. Bu gün Azərbaycan Respublikası ilə İranda mövcud hakimiyyət arasında münasibət kifayət qədər normallaşıb və bunun əsas səbəblərindən biri də məhz Pezeşkianın prezident seçilməsidir.”

Lakin Sayman Aruz qeyd edir ki, verilən vədlərin bir çoxu İranda ciddi müqavimətlə qarşılanıb: “Hətta deyərdim, ana dili ilə bağlı qanun layihəsi İran parlamenti tərəfindən qəbul

yolda çəkdikləri çətinlikləri və gördükləri cəfaları bəzən öz dilləri ilə, videolar vasitəsilə də ifadə ediblər. Təəssüf hissi ilə qeyd etməliyik ki, bu faktlar bir daha sübut edir: İrandakı mövcud hakimiyyət Azərbaycan xalqı və onun milli maraqları ilə barışmaq istəmir. Əksinə, hər dəfə öz şovinist divarlarını ucaldaraq bu siyasəti qorumağa çalışır.

Eyni vəziyyət Urmiya gölü ilə bağlı verilən vədlərdə də müşahidə olunur. Bu gün Urmiya gölü demək olar ki, tamamilə quruyub. Orada bir damcı belə su qalmayıb. Pezeşkianın prezident seçilməsindən bəri bu istiqamətdə heç bir ciddi addım atılmayıb. Yeni sədlər atılmayıb. Yeni sədlərin qarşısı açılmayıb, Urmiya gölünə su payı verilməyib və bu məsələ də rejim daxilində müqavimətlə qarşılanıb. Nəticədə Urmiya gölünün bərpası həyata keçirilməyib.

Eyni zamanda mənim fikrimcə, Türk dünyası ilə bağlı dialoqlar da çox çəkməz ki, eyni taleyi yaşasın. Çünki İrandakı fars rejimi dialoq üzərində qurulmayıb. Onların müəyyən ideologiyaları var və bu ideoloji sistem vasitəsilə idarə olunurlar. Əgər o ideologiya olmasa, İran rejimi dağılacaq. Həmin ideologiya isə birinci

ana dili ilə bağlı təşəbbüslər, nə də Türk dünyası ilə əməkdaşlıq uzunmüddətli və səmərəli nəticə verəcək. Çünki İranın panfarsist təfəkkürü daim buna qarşı çıxacaq. Gələcəkdə əgər bu siyasət indiki formada davam edərsə, İranla bağlı hər hansı hərbi və yaxud beynəlxalq müdaxilə də mümkündür.

İran tarixən inqilablar və müharibələrlə idarə olunan bir dövlətdir. Son yüz ilə baxanda görürük ki, İranda hakimiyyətlər ya müharibələr, ya çevrilişlər, ya da inqilablar nəticəsində dəyişib. Heç vaxt İranda islahat yolu ilə hakimiyyət dəyişməyib. Ona görə də indiki vəziyyətdə İranda islahat yolu ilə dəyişiklik olacağına inanmıram. Hakimiyyətin dəyişməsi və xalqın maraqlarının təmin edilməsi üçün yalnız bir yol var - panfarsist təfəkkürün kökündən aradan qaldırılması. Əks halda, bu rejim istə-təməz ya ölkəni parçalamağa doğru aparacaq, ya da İranda yeni türk hakimiyyətinin bərpası ilə nəticələnəcək. Bu halda ölkədəki bütün etniklərin haqları, milli hüquqları təmin oluna bilər. Başqa çıxış yolu yoxdur”.

□ **Xəlida GƏRAY,**
“Yeni Müsavat”

“Azərbaycanla Belarus arasında peşə təhsili sahəsində əməkdaşlıq mühüm istiqamət kimi dəyərləndirilir”. Bu barədə Azərbaycan və Belarus arasında iqtisadi əməkdaşlıq üzrə birgə Hökumətlərarası Komissiya 15-ci iclasında qeyd edilib. İclasda 2024-2025-ci illər üçün birgə fəaliyyət planının icrasının davam etdiyi, Bakıda “Qida texnologiyası” ixtisası üzrə Belarus tədris modeli əsasında kadr hazırlığı həyata keçiriləcəyini vurğulayıblar. Eyni zamanda Azərbaycan şirkətlərinin Belarus iqtisadiyyatının inkişafına öz töhfələrini verdiyi qeyd edilib.

Belarus özlüyündə sovet ənənələrini və sistemini müəyyən qədər saxlayan ölkədir. Peşə təhsili sovet dönmində kifayət qədər yaxşı olub. Azərbaycanda isə müstəqillik illərində ali təhsilə - diplom almaq həvəsinə maraq peşə məktəblərinə marağı azaldır.

İndi Belarus təcrübəsindən istifadəyə keçid ediləcək. Bu model bizə nə verə bilər? Peşə təhsilə marağı necə artırmaq olar?

Təhsil üzrə mütəxəssis Kamran Əsədov mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a fikrini bölüşüb: “Azərbaycanda peşə təhsili uzun illər ərzində təhsil sisteminin ən zəif bəndlərindən biri olaraq qalıb. Halbuki ölkənin iqtisadi inkişaf strategiyasında sənaye, kənd təsərrüfatı, logistika, xidmət və texnologiya sahələrində ixtisaslı kadr tələbatı ildən-ilə artır. Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin məlumatına görə, hazırda əmək bazarına çıxan gənclərin təxminən 70 faizi ali təhsil diplomunu almağa çalışır, halbuki real sektorun 60 faizdən çoxu peşə ixtisaslı işçi çatışmazlığından əziyyət çəkir. Bu balanssızlıq həm təhsil siyasətinin, həm də sosial gözləntilərin yenidən düşünlməsinə tələb edir. Məhz bu kontekstdə Azərbaycan və Belarus arasında peşə təhsili sahəsində əməkdaşlıq xüsusi strateji əhəmiyyət daşıyır.

Azərbaycan və Belarus arasında iqtisadi əməkdaşlıq üzrə Hökumətlərarası Komissiya 15-ci iclasında 2024-2025-ci illəri əhatə edən birgə fəaliyyət planının icrasının davam etdiyi, Bakıda “Qida texnologiyası” ixtisası üzrə Belarus modeli əsasında kadr hazırlığına başlanacağı vurğulanıb. Bu qərar Elm və Təhsil Nazirliyinin peşə təhsilə sistemli yanaşmasının tərkib hissəsidir. Nazirliyin 2023-cü ildə qəbul etdiyi “Peşə təhsilinin inkişafı üzrə 2022-2026-cı illər üçün dövlət proqramı”nda qeyd olunur ki, məqsəd peşə təhsili müəssisələrində tədris proqramlarının müasir texnologiyalara əsaslanan, əmək bazarının real tələblərinə uyğunlaşdırılmasıdır. Belarus modeli bu hədəfə çatmaq üçün praktiki baza yaradır, çünki Belarus postsovet məkanında ən integrativ və istehsalatla sıx əlaqəli peşə təhsili sistemlərindən birinə malikdir”.

Azərbaycan təhsilində “Batka” modeli - şərh

Kamran Əsədov hesab edir ki, peşə təhsilinin yalnız nəzəri yönü deyil, həm də istehsal və iqtisadi reallıqlara uyğun praktiki mahiyyəti güclənməlidir

Ekspert vurğulayır ki, Belarusda peşə təhsili müəssisələri dövlət və özəl müəssisələrlə birləşən əməkdaşlıq edir, tələbələr təhsil müddətinin 40-60 faizini istehsalatda keçirir, məzunların 90 faizindən çoxu dərhal işlə təmin olunur. Bu, həm iqtisadi, həm sosial cəhətdən uğurlu modeldir. Azərbaycanda isə hələ də peşə təhsili məzunlarının yalnız 42 faizi ixtisası üzrə iş tapa bilir. Belarus modelinin tətbiqi bu göstəricinin artımına real zəmin yaradır.

Müsbət tərəflər ondan ibarətdir ki, bu əməkdaşlıq nəticəsində Azərbaycan peşə məktəblərində kadr hazırlığı prosesi nəzəriyyədən çox praktikaya əsaslanacaq, müəssisə və istehsal sahələri ilə birgə təlim sistemi formalaşacaq. Əmək Məcəlləsinin 5-ci maddəsinə görə, işəgötürənlər əmək münasibətlərində peşə hazırlığı keçmiş və sertifikatlı şəxslərə üstünlük verməlidir. Belarus modeli bu tələbin real tətbiqini təmin edə bilər, çünki bu sistemdə hər bir məzun eyni zamanda istehsal təcrübəsinə malik olur. Bundan əlavə, “Təhsil haqqında” Qanunun 13.2-ci maddəsində göstərilir ki, peşə

təhsili kadrların əmək bazarına hazırlanmasını təmin edən təhsil pilləsidir. Lakin bu norma uzun müddət formal xarakter daşıyıb. Yeni əməkdaşlıq bu qanunun real icrasını təmin etmək üçün praktiki mexanizm yaradır.

Mənfi tərəfi isə ondan ibarətdir ki, Belarus modelinin

yaxınlaşdırılmış formadadır və adaptasiyası bu fərqi azaltmağa kömək edə bilər. Bu əməkdaşlıq həmçinin sosial baxımdan da mühüm nəticələr doğura bilər. Regionlarda yaşayan gənclərin, xüsusilə qızların peşə təhsilə cəlbi artacaq, ailələr üçün təhsil xərcləri azalacaq, yerli

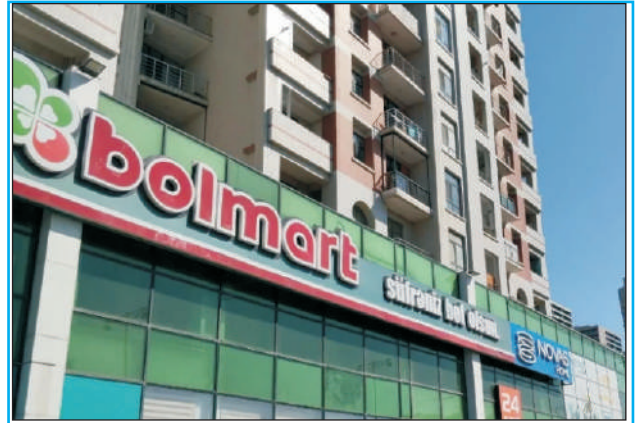
uğurlu tətbiqi üçün Azərbaycanla mövcud peşə məktəblərinin maddi-texniki bazası, laboratoriyalar və avadanlıqlar kifayət qədər müasirləşdirilməyib. Hazırda ölkədə 120-dən çox peşə təhsili müəssisəsi fəaliyyət göstərsə də, onların yalnız 35 faizində istehsalat təlimi üçün zəruri texniki baza var. Bu, adaptasiya dövrünü uzada bilər. Lakin Elm və Təhsil Nazirliyinin son illərdə həyata keçirdiyi modernizasiya proqramları (məsələn, peşə təhsili üzrə regional mərkəzlərin yaradılması) bu prosesi sürətləndirə bilər”.

Kamran Əsədov dünya təcrübəsinə nəzər salaraq qeyd edib ki, Almaniya, İsveçrə, Avstriya və Finlandiya kimi ölkələrdə peşə təhsili iqtisadi modelin ayrılmaz hissəsinə çevrilib: “Almaniyada dual təhsil sisteminə tələbələr tədris vaxtının 60 faizini müəssisədə işləməklə keçirir və həm maaş alır, həm də praktiki bacarıqlar qazanır. Nəticədə Almaniyada gənclər arasında işsizlik səviyyəsi cəmi 6,2 faizdir. Azərbaycanda isə bu göstərici 11,8 faiz təşkil edir. Belarus modeli alman dual sistemine

istehsal sahələrinə kadr axını təmin olunacaq. Məsələn, Belarusda kənd təsərrüfatı və qida sənayesi üzrə ixtisaslar 40 faiz tələbə tərəfindən seçilir, Azərbaycanda bu göstərici cəmi 8 faizdir. Bu fərqi aradan qaldırılması kənd regionlarının iqtisadi dirçəlişinə də müsbət təsir göstərəcək.

Hesab edirəm ki, Belarus modelinə əsaslanan peşə təhsilə keçid Azərbaycanda təhsilin yalnız nəzəri yönünü deyil, həm də istehsal və iqtisadi reallıqlara uyğun praktiki mahiyyətini gücləndirəcək. Elm və Təhsil Nazirliyinin bu istiqamətdə atdığı addımlar strateji baxımdan düzgün və uzaqgörən qərardır. Bu modelin tətbiqi ilə Azərbaycan tədrisçən “diplom iqtisadiyyatından” bacarıq və istehsalatçıya keçid edə bilər. Bunun üçün əsas vəzifə - təhsil proqramlarının sənaye tələbi ilə uyğunlaşdırılması, infrastrukturun gücləndirilməsi və ictimai düşüncədə peşə təhsilinin nüfuzunun artırılmasıdır. Bu, həm təhsilin keyfiyyətinə, həm də milli iqtisadiyyatın dayanıqlılığına mühüm töhfə verəcək”.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
“Yeni Müsavat”

“Bolmart” rəhbəri: “Heç bir mağazamızın bağlanması gündəmdə deyil”

“Bolmart” mağazalar şəbəkəsinin bağlanmasına dair yayılan məlumatlar həqiqətə uyğun deyil. “Report” xəbər verir ki, bunu şəbəkənin icraçı direktoru Ramil Məmmədli oktyabrın 29-da keçirdiyi mətbuat konfransında bildirib.

O, son günlər mətbuatda “Bolmart” mağazalar şəbəkəsinin bağlanması ilə bağlı yayılan məlumatlara aydınlıq gətirib. R.Məmmədov yalnız bir filialın icarə ilə bağlı yaranmış problemlər səbəbindən fəaliyyətini dayandırmaq məcburiyyətində qaldığını deyib: “Bildiyiniz kimi, “Bolmart” artıq 10 ilə yaxındır ölkəmizdə uğurla fəaliyyət göstərir. Bu illər ərzində pandemiya dövrü də daxil olmaqla, icarə ödənişlərimizdə heç bir gecikmə olmamış, heç vaxt güzəşt tələb edilməmişdir. Şirkətimiz 100 milyon manatdan artıq bank krediti cəlb etməklə təsis olunub və bu günədək bütün öhdəliklərini vaxtında və tam şəkildə yerinə yetirir”.

İcraçı direktor bildirib ki, sözügedən mağazaya 5 milyon manatdan artıq yatırım qoyulub və burada 200-ə yaxın əməkdaş çalışır: “Həmin obyekt şəbəkəmizin ən rentabelli mağazalarından biridir. Lakin vurğulamaq istəyirik ki, bu mağazanın bağlanması yalnız bir ticarət nöqtəsinin itirilməsi anlamına da gəlməməlidir. Bu, şirkətin kredit öhdəliklərinə, gələcək fəaliyyətinə və ən əsası - 6000 əməkdaşımızın iş təhlükəsizliyinə mənfi təsir göstərə bilər. Bu vəziyyət həmçinin ölkəmizdə işsizliyin azaldılması istiqamətində həyata keçirilən sosial-iqtisadi siyasətə də uyğun deyil”.

R.Məmmədov vurğulayıb ki, “Bolmart” Azərbaycanda 100 ən çox vergi ödəyən şirkətlərdən biridir: “Biz eyni zamanda azad olunmuş ərazilərin bərpasına milyonlarla manat könüllü vəsait ayırmışıq. Hazırda “Bolmart” mağazalar şəbəkəsi şəhid olmuş əməkdaşlarının ailəsinə onların əməkhaqlarını tam şəkildə ödəyir. Qazilərə mütəmadi aylıq ödənişlər həyata keçirir”.

“Hazırda söhbət yalnız bir mağazadan gedir. İcarə müqaviləsinin müddəti başa çatdıqdan sonra obyekt bizə məlumat verilmədən başqa şəxslərə icarəyə verilib. Halbuki müqaviləmizin 2.3-cü maddəsində açıq şəkildə göstərilir ki, obyekt başqa şəxsə icarəyə veriləcəyi halda ilk növbədə həmin şərtlər “Bolmart”a təklif edilməlidir. Bu şərt və bizim hüququmuz pozulub. Biz dəfələrlə obyekt sahibinin nümayəndələrindən bizi obyekt sahibi ilə birləşən görüşdürməyi xahiş etmişik. Təəssüf ki, bu görüş hələ də təşkil edilməyib. Biz hesab edirik ki, obyekt sahibinə vəziyyət tam şəkildə izah edildikdə, o, ədalətli qərar verəcək və uzun illərdir ölkədə minlərlə insanın iş yeri ilə təmin olunmasına töhfə verən bir şirkətin fəaliyyətinin risk altına düşməsinə imkan verməyəcək”, - icraçı direktor əlavə edib.

R.Məmmədov sonda bir daha vurğulayıb ki, “Bolmart” mağazalar şəbəkəsi fəaliyyətini tam şəkildə davam etdirir: “Heç bir mağazamızın bağlanması gündəmdə deyil. Məqsədımız qarşılıqlı deyil, dialoq və hüquqi çərçivədə ədalətli həll yolu tapmaqdır”.

MUSAVAT

Son səhifə

N 197 (8807) 30 oktyabr 2025

Oktyabr

ABŞ-da "Johnson & Johnson" şirkəti autizm yaradan preparata görə məhkəməyə verildi

ABŞ-nin Texas ştatının rəhbərliyi "Johnson & Johnson" (J&J) korporasiyasını və onun bölməsi olmuş "Kenvue" şirkətini "Tylenol" preparatının uşaqlarda autizmin inkişafı ilə əlaqəsi haqqında həqiqəti gizlətməkdə ittiham edib. Oxu.Az bu barədə "Kommersant" nəşrinə istinadən xəbər verir. Texasın baş prokuroru Ken Pekstonun iddia ərizəsində deyilir ki, şirkətlər "Tylenol" (asetaminofen) preparatının hamilə qadınlar tərəfindən qəbul edilməsi üçün təhlükəsiz kimi təbliğ ediblər.

Eyni zamanda iddiada vurğulanır ki, elmi tədqiqatlar qadınlar tərəfindən erkən hamiləlik mərhələsində asetaminofenin qəbulu ilə onların uşaqlarında autizmin inkişafı arasında birbaşa əlaqəni göstərib. Texas hökuməti "Kenvue" və J&J-dən iddiada göstərilən 11 qanun pozuntusunun hər biri üçün 10 min dollar ödəməyi, həmçinin bundan sonra "Tylenol"-un qablaşdırılmasında autizm riski barədə xəbərdarlıq yerləşdirməyi tələb edir.

Səudiyyə Ərəbistanında dünyanın ilk asma stadionu tikiləcək

Səudiyyə Ərəbistanında dünyanın ilk asma stadionunun tikilməsi planlaşdırılır. Oxu.Az bu barədə "Paris Match" nəşrinə istinadən xəbər verir. Arena yer səviyyəsindən 350 metr yüksəklikdə yerləşəcək. Qeyd edilir ki, 2034-cü il dünya çempionatının oyunları orada keçirilə bilər. Stadion 46 min azarkeş tutumuna malik olacaq. Onun tikintisinin 2032-ci ilə qədər başa çatdırılması planlaşdırılır. Qeyd edək ki, futbol üzrə 2034-cü il dünya çempionatı Səudiyyə Ərəbistanında keçiriləcək.

Çin sakini canlı yayımda ilan sancmasından sonra yoxa çıxdı

Çinin Şaoyan şəhərinin sakinini canlı yayımda zərərli ilan sancıb və daha sonra o, itkin düşmüş elan edilib. Oxu.Az-ın xəbərinə görə, bu barədə "Sohu" xəbər portalı məlumat verib. Məlumat görə, kişi canlı efirdə yerdən ilanları necə çıxardığını nümayiş etdirmiş. Bir məqamda sürünənlərdən biri videonun müəllifini sancıb. Kişi dərhal xilas etmə xidmətinə zəng edib və bundan sonra efir bitib. Kişi iki gün ərzində bir neçə tibb müəssisəsində axtarılsa da, onun harada olduğu barədə hər hansı məlumat daxil olmayıb.

Alimlər itlərin insanın qorxusunu necə anladıqlarını öyrəniblər

Neapolun II Federiko Universitetinin alimləri müəyyən ediblər ki, ev itləri insan qorxusunu qoxu vasitəsilə aşkar etməyə və ona davranış dəyişikliyi ilə reaksiya verməyə qadirdirlər. Alimlərin apardıqları eksperimentin nəticələri "Popular Science" jurnalında dərc olunub. Alimlər izah edirlər ki, qorxu stres hormonları olan adrenalin və kortizolun ifraz olunması ilə müşayiət olunur, bu da nəfəsin və tərini kimyəvi tərkibini dəyişir. İtlər bu dəyişiklikləri inkişaf etmiş iybilmə qabiliyyəti sayəsində aşkar edə bilirlər. Onların təxminən 220 milyon iybilmə reseptoru var, insanda isə bu rəqəm təxminən beş milyondur.

Bundan əlavə, heyvanlara feromonları və digər kimyəvi siqnalları qəbul edən vomeronazal orqan kömək edir.

Yuxudan duran kimi çay içmək olmaz - xəbərdarlıq

Şəhərin ilk çayını yuxudan duran kimi yox, 15-20 dəqiqə sonra içmək məsləhət görülür. Dietoloq və nutrisioq Nadejda Litvinova-Qrazion bildirib ki, səhər oyandıqdan dərhal çay içmək olar, amma ən optimal vaxt 15-20 dəqiqə gözləməkdir. Bu zaman orqanizmdə həzm prosesi aktivləşir və içilən çaydan maksimum fayda əldə olunur.

Həkim əlavə edib ki, yuxudan sonra bir stəkan ilıq və ya otaq temperaturunda su içmək faydalıdır, çünki gecə boyunca bədən susuz qalır.

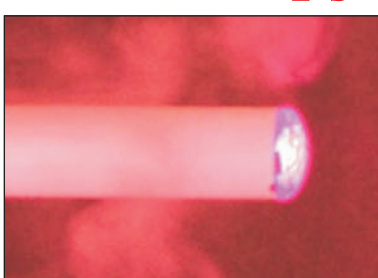
Litvinova-Qrazion qeyd edib ki, yaşıl çay yumşaq oyandırıcı təsir göstərir, qara çay isə daha çox enerji verir, bitki çayları isə həzm və immun sistemə ən faydalıdır.

Həkim xəbərdarlıq edib ki, çaya şəkər və ya süd əlavə etmək mədədə ağırlıq və ürəkbulanma yarada bilər. Həmçinin çox dəmlənmiş çay mədə selikli qişasını qıcıqlandıraraq yanıklıq, qəbizlik və ürəkbulanma ilə nəticələne bilər. Xüsusilə gastriti və yüksək turşuluğu olanlar bu məsələdə diqqətli olmalıdırlar.

Bunları bilirsinizmi?

- * Yatarkən başınızın altına hündür yastıq qoymayın, yoxsa boynunuzun dərisi qırıqar.
- * Üzün dərisini çirkin göstərən ölmüş dəri toxumalarıdır. Vaxtaşırı bu toxumalardan azad olmaq lazımdır. Dəridə olan ölü toxumaları sərt liflərlə təmizləmək olmaz. Skrablar dərinin belə toxumalardan təmizləmək və yeni dərinin üzə çıxmasına şərait yaratmaq üçündür.
- * Ömrünü tamamlayan saçların 1-2%-nin töküldükdən sonra yerinə yeni tük gəlir.
- * Saç tökülməsinin qarşısını almaq üçün ilk növbədə onun əmələgəlmə səbəbini aradan qaldırmaq lazımdır.
- * Ayaq dırnaqlarında olan göbələklərdən xilas olmaq üçün alma sirkəsini ilıq suya töküüb ayaqları vannaya eləmək lazımdır. Bu proseduru göbələk əlamətləri aradan qalxana qədər bir neçə dəfə etmək lazımdır.
- * İnsan bədənində gündə yük maşınının 32 km məsafə qət edə biləcəyi qədər enerji istehsal edir.
- * İnsan gözü o qədər həssasdır ki, aydın gecədə səmaya baxsa Andromeda görmək olar. Yeni gözlər bizə ən yaxın və 2,5 milyon işıq ili uzaqda yerləşən qalaktikada zəif rəngli ləkələri ayırd edə bilər.
- * İnsan xoruldayan zaman 80 desibel gücündə səs çıxarır. 85 desibeldən yuxarı səsə insan sağlamlığı üçün təhlükəlidir.

Elektron siqaretlər də asılılıq yaradır

Son dövrlər aparılan yeni araşdırmalar elektron siqaretlərin əslində düşündüyümüz qədər təhlükəsiz olmadığını ortaya qoyub. Tədqiqatçılar bildirirlər ki, bir çox insan e-siqaretləri ənənəvi tütün məhsullarına nisbətən zərərsiz alternativ kimi qəbul etsə də, bu cihazların tərkibində sağlamlıq üçün təhlükəli maddələr mövcuddur. Yeni elmi nəticələrə əsasən, elektron siqaretlərdən çıxan buxar ağciyərlərdə iltihab, damarların daralmasına və uzunmüddətli istifadə zamanı ürək-damar xəstəliklərinə səbəb ola bilər.

Milli.Az xəbər verir ki, mütəxəssislərin sözlərinə görə, nikotinsiz hesab edilən bəzi e-siqaret mayelərində belə, orqanizm üçün zərərli kimyəvi birləşmələr aşkar edilib. Bu maddələr nəfəs yollarının selikli qişasını zədələyir və xüsusilə gənclərdə tənəffüs problemlərinin yaranmasına yol açır. Dünya Səhiyyə Təşkilatının son hesabatında da qeyd olunub ki, elektron siqaretlərin istifadəsi son illərdə 13-17 yaş arası yeniyetmələr arasında sürətlə artıb və bu, gələcəkdə nikotin asılılığının artmasına gətirib çıxara bilər.

Həkimlər xəbərdarlıq edirlər ki, e-siqaretlərin "dumansız" olması onların zərərsiz olduğu anlamına gəlmir. Buxar ağciyərlərə daxil olduqda, orada oksidləşmə prosesi baş verir və hüceyrələrin zədələnməsi nəticəsində xroniki ağciyər xəstəlikləri formalaşır. ABŞ və Avropada aparılan bir sıra tədqiqatlarda e-siqaret istifadəçilərinə astma və bronxit hallarının artdığı da müşahidə olunub.

Mütəxəssislər hesab edirlər ki, siqareti tərgitmək istəyən insanlar üçün e-siqaret qısamüddətli keçid vasitəsi kimi istifadə oluna bilər, lakin bu, daimi veridşə çevrilməməlidir. Onların fikrincə, siqaretdən uzaqlaşmağın ən effektiv yolu nikotinli məhsullardan tam imtina etmək və həkim nəzarəti altında alternativ terapiya üsullarına müraciət etməkdir.

Ümumilikdə, yeni araşdırmalar göstərir ki, elektron siqaretlər ənənəvi siqaretlərdən bir qədər fərqli olsa da, sağlamlıq üçün təhlükə potensialı baxımından onlardan az zərərli deyildir. Həkimlər xüsusilə gənclərə bu veridşədən uzaq durmağı və "zərərsiz buxar" anlayışına aldanmamağı tövsiyə edirlər.

"Apple"-ın bazar dəyəri dörd trilyon dolları keçdi

ABŞ-nin "Apple" şirkəti tarixdə ilk dəfə bazar dəyərini 4 trilyon dollara çatdırıb. Oxu.Az xəbər verir ki, bunu "Nasdaq" birjasının məlumatları təsdiq edir. Belə ki, ticarət sessiyası ərzində "iPhone" istehsalçısının səhmləri 0.33% bahalaşaraq 269.71 dollara çatıb. Bununla da, şirkətin bazar kapitalaşması 4.001 trilyon dollar olub. Beləliklə də, "Apple" digər ABŞ şirkətləri "Nvidia" və "Microsoft"-dan sonra bazar dəyərini 4 trilyon dollara çatdıran üçüncü şirkət olub.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"-ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Emil SALAMOĞLU

Lisensiya N: B 114
SAVİ: 1.500